

എല്ലാവരും ജലാശയങ്ങളിലേക്ക്

ഹരിതക്രേണ്ടും ശിഷ്ടവും വാർഷികത്രൈഡനുബന്ധിച്ച്
നടത്തിയ പുഴ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ

ഫെബ്രുവരി 2019

അവതാരിക

നമ്മുടെ നാട്ടിലെ മുഴുവൻ ജലദേസാതസ്യുകളും മാലിന്യമുക്തമാക്കി പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുകയും അവയെ അതേപടി പരിപാലിക്കുകയുമാണ് ഹരിതകേരളം മിഷൻ ജല ഉപമിഷ്ടൾ പ്രധാന ലക്ഷ്യം. അതോടൊപ്പം തന്നെ വരുംതലമുറയുടെ ജലസുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കിക്കൊണ്ട് അവ പ്രാദേശിക ജലദേസാതസ്യുകളായി ഉപയോഗിക്കുക എന്നതും പരമപ്രധാനമാണ്. ഇതിനുശേഷമായ റീതിയിൽ ഒരു ജല ഉപഭോഗ സംസ്കാരം ജനങ്ങളിൽ രൂപപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഇത്തരത്തിൽ ഹരിതകേരളം മുന്നോട്ടു വച്ച ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ ആകൃഷ്ടരായി സംസ്ഥാനത്ത് അങ്ങോളമിങ്ങോളം അനവധി പുഴപുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ജനകീയമായി നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇവയെക്കെതെനെ സമാനമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റുടക്കാൻ സന്നദ്ധരാകുന്നവർക്ക് മാത്രകയാണ്. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി പുഴപുനരുജ്ജീവനത്തിനായി ഒരു പ്രവർത്തനരേഖ ഹരിതകേരളം മിഷ്ടൾ നേതൃത്വത്തിൽ തയ്യാറാക്കുകയും 2018 ഓക്ടോബർ 25-26 തീയതികളിൽ തിരുവനന്തപുരത്ത് വച്ച് നടന്ന പുഴപുനരുജ്ജീവന ശിൽപ്പശാലയിലെ അവതരിപ്പിച്ച് ചർച്ച ചെയ്ത് മുർത്തമാക്കുകയും ചെയ്തു. ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ചേർന്ന ഹരിതകേരളം മിഷ്ണ സംസ്ഥാന അവലോകന യോഗത്തിൽ ഒരു ജില്ലയിൽ ഒരു പുഴയോ ഒരു തോട്ടോ എക്കിലും ജനകീയമായി പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുവാൻ തീരുമാനിച്ചിരുന്നു. ഇതിന് പ്രകാരം ഹരിതകേരളം മിഷ്ണ വാർഷിക ദിനമായ ഡിസംബർ 8 ന് ‘എല്ലാവരും ജലാശയങ്ങളിലേക്ക്’ എന്ന പേരിൽ ഒരു പുഴപുനരുജ്ജീവന പരിപാടി ഹരിതകേരളം മിഷ്ടൾ നേതൃത്വത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തോടാകെ നടത്തുകയുണ്ടായി. പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തവരിലും പുഴകളെ സ്വന്നഹിക്കുന്നവരിലുംമാക്കു വലിയ ആവേശമുണ്ടാക്കിയ ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സംസ്ഥാനത്താകെ 137 പുഴകൾ/നിർച്ചാലുകൾ മാലിന്യമുക്തമായി പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. ഇതിന്റെ ഒരു ഫ്രാസറിപ്പോർട്ടാണ് തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ളത്. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകിയവരേയും ഇതിൽ പങ്കെടുത്ത മുഴുവൻ പേരേയും അഭിനന്ദനകുന്നതോടൊപ്പം സമാനമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ഇത് റീതിയിൽ ഏറ്റുടക്കാൻ സന്നദ്ധരായവർക്ക് ഈ റിപ്പോർട്ട് പ്രയോജനപ്രദമാക്കുമെന്ന് പ്രത്യാശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഡോ. ടി.എൻ. സൈമൺ
എക്സാക്യൂട്ടീവ് വൈസ് ചെയർപോഴിസൺ
ഹരിതകേരളം മിഷ്ണ

മൃഖ്വാവരും ജലാഗ്രഹങ്ങളിലേക്ക്

മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയും തമിലുള്ള പാരസ്പര്യത്തെ മറന്നുകൊണ്ടുള്ള വികസന പ്രക്രിയകൾ അനുംതനെ ഒരു മേഖലയിലും ശാശ്വത പുരോഗതി ഉറപ്പാക്കുന്നില്ല. ഈ തിരിച്ചറിവാണ് പ്രകൃതിയുമായുള്ള ജൈവബന്ധം നിലനിർത്താൻ മുന്പത്തേക്കാൾ ഇക്കാലത്ത് നമുക്ക് പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്. പ്രകൃതിയെയും ജീവിതത്തെയും ഉർവ്വരമാക്കിയിരുന്ന പുഴകളെ നാശത്തിൽ നിന്നും തിരിച്ചുപിടിക്കണമെന്ന ആശയത്തിന് പ്രസക്തി വർദ്ധിക്കുന്നതും ഈ സാഹചര്യത്തിലാണ്.

കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷതകളായി പ്രകീർത്തിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന വൃത്തിയും ജലസ്ഥുഡിയും വീബെംട്ടുത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് സുരക്ഷിത ഭക്ഷ്യവസ്തുക്കളുടെ ഉത്പാദനം വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ജലഔപദാത്യും ജനപകാളിത്തത്തേതാടയുള്ള പല പദ്ധതികളും നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ജനകീയ കൂട്ടായ്മയിലുടെ ഉരുത്തിരിയുന്ന ഇത്തരം പദ്ധതികൾക്ക് മികച്ച സാങ്കേതിക പിന്തും നൽകി സുസ്ഥിരമായി നിലനിർത്തുന്നതിന് വിവിധ മേഖലകളിലെ സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധരുടെ ഏകോപനവും ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ സാധ്യമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്ത് ഈ വരെ നടന്നതും ഇപ്പോൾ നടന്നുവരുന്നതുമായ ജലസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഹിച്ചുവരുന്ന നേതൃപരമായ പങ്കും ശ്രദ്ധയമാണ്.

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ സംസ്ഥാന യോഗത്തിൽ ഒരു പുഴയൈകിലും ജനകീയമായി പുനരുപ്പജീവിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനമെടുത്തിരുന്നു. ഈ തിരിച്ചു അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുഴകൾക്ക് പുതുജീവൻ നൽകാൻ ലക്ഷ്യമിട്ട് സമഗ്ര പുഴ ശുചികരണ സംരക്ഷണ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കം കുറിച്ചു കൊണ്ടാണ് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ മുന്നാം വർഷ ത്തിലേയ്ക്ക് ചുവടുവച്ചത്. ഇതിനു മുന്നോടിയായി മിഷൻ കഴിഞ്ഞ രണ്ടു വർഷ കാലയളവിൽ വിജയകരമായി നിർവ്വഹിച്ച പുഴ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങളെ ആധാരമാക്കി ദിവസിനും ശില്പശാല സംഘടിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. 2018 ഓഗസ്റ്റ് 25, 26 തീയതികളിലായി തിരുവനന്തപുരത്ത് സംഘടിപ്പിച്ച ശില്പശാലയിൽ പുഴ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനത്തിനായുള്ള ജനകീയ ഇടപെടലുകൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകിയ വരും ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തിച്ചവരും തങ്ങളുടെ അനുഭവങ്ങളും അവർ അനുവർത്തിച്ച രീതിശാസ്ത്രവും പങ്കുവച്ചു.

ഈ ശിൽപ്പശാലയിൽ നിന്നും പാഠവും ആവേശവും ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടാണ് പിന്നീട് നടന്ന പുഴ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ. ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ വാർഷിക ദിനമായ ഡിസംബർ 8 ന് എല്ലാവരും ജലാശയങ്ങളിലേയ്ക്ക് എന്ന പേരിൽ ഒരു പുഴ പുനരുജ്ജീവന പരിപാടി സംഘടിപ്പിച്ചു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി 137 പുഴകളുടെ/നിർച്ചാലുകളുടെ ശുചികരണ പ്രവർത്തനമാണ് നടന്നത്. 30510 ഓളം പേര് വിവിധ ദിവസങ്ങളിലായി നടന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളികളായി. ഇതിലുടെ 209.415 കി.മീ ദൂരത്താണ് പുഴ പുനരുജ്ജീവന ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നത്. (2018 ജൂൺ വരെ 17182 കി.മീ പുഴ/തോടുകളുടെ ശുചികരണം നടന്നിട്ടുണ്ട്.) ഈ സംഖ്യയിൽ പട്ടിക ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ജില്ല	പുനരുജ്ജീവനം നടത്തിയ പുഴകൾ/ നിർച്ചാലുകൾ		ആകെ പങ്കെടുത്ത ആളുകളുടെ എണ്ണം
	എണ്ണം	നീളം(കി.മീ.)	
തിരുവനന്തപുരം	9	25.86	6265
കൊല്ലം	2	16	3000
പത്തനംതിട്ട	1	4	250
ആലപ്പുഴ	32	44	1600
കോട്ടയം	1	0.532	200
ഇടുക്കി	4	18	4000
എറണാകുളം	2	1.75	500
തൃശ്ശൂർ	2	16	536
പാലക്കാട്	4	5.25	755
മലപ്പുറം	3	1.8	1120
കോഴിക്കോട്	1	0.6	250
വയനാട്	17	53.6	4145
കണ്ണൂർ	32	1.823	4500
കാസർഗോഡ്	27	20.2	3389
ആകെ	137	209.415	30510

പ്രധാന പ്രവർത്തനങ്ങൾ

കേരളത്തിലെ എല്ലാ ജില്ലകളിലും ജനപ്രതിനിധികളുശ്ശപ്പേടെ വൻജനപകാളിത്ത തോന്തരയും തദ്ദേശഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിലുമാണ് പുഴ പുനരുജജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നത്. ഇവയിൽ പ്രധാനപ്പേട്ടവ സംബന്ധിച്ച സംക്ഷിപ്ത വിവരം ചുവരെ ചേർക്കുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം ജില്ല

തിരുവനന്തപുരം ജില്ലയിലെ കല്ലറ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ വെള്ളംകുടി കോട്ടുർ ഏലാ തോട് 600 മീറ്റരോളം പുനരുജജീവിപ്പിച്ചു, ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. വാമന പുരം നദിയിൽ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കമിട്ടുകൊണ്ട് പച്ച ശാസ്ത്ര കേഷ്ട്ര ബലിക്കെവ മുതൽ പാലോട് വരെ 1000 തോളം പേര് പങ്കടുത്തുകൊണ്ട് 3 കി.മീ പുഴ ശുചികരിച്ചു. വിളപ്പിൽ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ കൊല്ലംകോട് തോട്, പുല്ലവാറ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ കല്ലിയോട് പുഴ, മൺസുർ പഞ്ചായത്തിലെ വലിയ തോട്, കിളിമാനുർ പഞ്ചായത്തിലെ മുളയ്ക്കലെത്തുകാവ് നിലവൻമുഴിയിൽ തോട്, പുളിമാത്ത് ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ പേടികുളം ഏലാതോട്, മടവുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ ചാങ്ങയിൽക്കോണംചീറ, ഒറ്റുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ കണ്ണറിൽ എന്നിവിടങ്ങളിലും പുഴ ശുചികരണ പുനരുജ്വരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു.

കൊല്ലം ജില്ല

കൊല്ലം ജില്ലയിൽ നടന്ന പാണ്ഡിവയൽ തോട് പുനരുജജീവനം സംസ്ഥാനത്ത് ഏറ്റവും നേരിട്ടി ആരു പ്രദേശങ്ങളിലായി 3000 തോളം ആളുകളുടെ പകാളിത്തതോന്തരയാണ് ഏകദിന ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടന്നത്. കല്ലടയാറിലും പുനരുജജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു.

പത്തനംതിട്ട

പത്തനംതിട്ട ജില്ലയിലെ നാരങ്ങാനം ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലും ഇലന്തുർ ഗ്രാമ പഞ്ചായത്തിലും ഉൾപ്പെടുന്ന കോഴിത്തോടിൻ്റെ ശുചികരണം നടന്നു. പുഴപുനരുജജീവനത്തിന് മുന്നോടിയായി ഡിസംബർ 4 ന് പുഴനടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. ഡിസംബർ 8 ന് നടന്ന പ്രവർത്തനത്തിൻ്റെ ഭാഗമായി 4 കി.മീ. തോട്ട് ശുചികരിച്ചു. ഇതുകൂടാതെ വരട്ടാറിൻ്റെ രണ്ടാംലാട്ട് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കം കുറിച്ചു. വരട്ടാറിൻ്റെ തീരതെത പൊതുഭൂമി അളന്നുതീട്ടപ്പെടുത്തി അതിരുക്കല്ലുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്ന പ്രവർത്തനം പുരോഗമിക്കുന്നു.

അലപ്പുഴ

അലപ്പുഴ ജില്ലയിലെ ചേർത്തലെ തെക്ക് ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ എ.എസ് കനാൽ-പൂക്കുഴി തോട്ട്, നീലംപേരുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ സാർക്ക് തോട്ട്, മുട്ടാർ ഗ്രാമപഞ്ചായ-

തിരിലെ പള്ളിപ്പാലം തോട്, ശ്രമശാനം തോട്, പുറത്തെ ഇരുപത് തോട്, വള്ളപ്പുരതോട്, എനിവിടങ്ങളിൽ ശുചീകരണം നടന്നു. ഇതിനുപുറിമേ ചേർത്തലെ തെക്കിലെ കരിപ്പ് യിൽ ചാൽ ശുചീകരിച്ചു. ചനിരുൾ പുത്തൻതോട്, അമ്പലപ്പുഴ കാസ്റ്റിതോട് എനിവ യോട് ചേർന്നുള്ള ചാലുകളും വൃത്തിയാക്കി. ഭരണിക്കാവ് ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ ടി.എ കനാൽ-അക്കവടിക്കുന്ന് തോട്, എ.എസ് കനാൽ-പ്ലാക്കുഴിതോട്, കാർത്തികപ്പള്ളി ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ കോട്ടവാതിൽ മുതൽ വാതല്ലുർ കോയിക്കൽ വരെ പ്രദേശങ്ങൾ, കരുവാറ്റ് ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ 17 ജലസേബനസ്ഥാനങ്ങളിലും മന്നഞ്ചേരി ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ വേസനാട് കായലിനും എ.എസ് കനാലിനുമിടയിലുള്ള തോട്, മുട്ടാർ പഞ്ചായത്തിലെ 4 ഇടങ്ങളിലും പുളിക്കുന്ന് ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ 4 തോടുകളും വൃത്തിയാക്കി.

കോട്ടയം

കോട്ടയം മുനിസിപ്പാലിറ്റിയിലെ കുന്നുകുഴിച്ചിറ്റേരോടിലെ മാലിന്യം നീക്കം ചെയ്തു നവീകരിച്ചു. 532 മീറ്റർ നീളവും 2.50 മീറ്ററോളം വീതിയുമുള്ള തോടാണ് പുനരുജ്ജീവി പ്ലിച്ചത്. മീനച്ചിലാർ-മീനന്തരയാർ-കൊടുരാർ പുനർസംഘ്രാന പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായ തോടാണ് പുനരുജ്ജീവിപ്ലിച്ചത്. ജലസേബനസ്ഥാനങ്ങൾ മലിനമാക്കുന്നതിനെതിരെ വ്യാപക പ്രചാരണവും സംഘടിപ്പിച്ചു. എൻ്റെ നാട് എൻ്റെ നദി എന പോള്ളുർ തയ്യാറാക്കി പ്രചാരണം നടത്തി.

ഇടുക്കി

ഇടുക്കി ജില്ലയിൽ മരിയാപുരം ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ 1500 ഓളം പേര് പങ്കെടുത്ത പുഴ നടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. തൊടുപുഴ നഗരസഭയിലെ കുട്ടിതോട് വൃത്തിയാക്കി. അടിമാലി പഞ്ചായത്തിൽ ദേവിയാർ പുഴയുടെ വീണേഡട്ടുക്കൽ പരിപാടിക്ക് തുടക്കമിട്ടു. മുന്നുമാസം കൊണ്ട് പുഴയെ സമ്പൂർണ്ണ മാലിന്യമുക്തമാക്കി വീണേഡട്ടുക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം.

എറണാകുളം

എറണാകുളം ജില്ലയിൽ മുളക്കുഴി, വേങ്ങുർ പഞ്ചായത്തുകളിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന പുഞ്ചക്കുഴിയെന്നോ നടന്നു. വാഴക്കുളം പഞ്ചായത്തിലെ ചെറുവേലിക്കുന്ന് തുറ ശുചികരണത്തിനും തുടക്കമൊയ്യി. തോട് പെരിയാറിൽ പതിക്കുന്നിടംവരെ ശുചികരിക്കാനാണ് പദ്ധതി

തൃശൂർ

തൃശൂർ ജില്ലയിലെ പാവറട്ടി പഞ്ചായത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട പെരിങ്ങാട് പുഴയുടെ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. എടത്തുരുത്തി-കനോലിക്കനാൽ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും തുടക്കമൊയ്യി.

പാലക്കാട്

പാലക്കാട് ജില്ലയിലെ വടക്കാഞ്ചേരി ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ മംഗലപുഴയോരം ശുചികരണം നടത്തി. പുഴ വീണ്ടെടുക്കലിന്റെ ഭാഗമായി ആലുത്തുർ പഞ്ചായത്തിലെ കാവത്തുകുളം മുതൽ കുട്ടംമുച്ചി വരെ ഏതാണ്ട് 11 ഏക്കർ പുഴയോരം വൃത്തിയാക്കി. കല്ലേൻ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ കൊള്ളയക്കോട് പ്രദേശത്തും തീരസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു. നെന്മാറ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് കല്ലേൻ പ്രദേശത്തുള്ള ഗായത്രീനദീതടത്തിലുള്ള ഒന്നും രണ്ടും നിര നീർച്ചാൽ പുനരുജ്ജീവനം നടത്തി.

മലപ്പുറം

മലപ്പുറം ജില്ലയിൽ വേരിങ്ങാവ് മണക്കടവ് തോട്, മാട്ടുവര്ത്ത തോട്, മുണ്ടപ്പാടം-വൈപ്പിനി നീർത്തടക്കം എന്നിവിടങ്ങളിൽ വർജനപക്കാളിത്തതോടെയാണ് ജലസംരക്ഷണം നടത്തിയാണ്.

കഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംഘടിപ്പിച്ചു. പുഴക്കാട്ടി ശ്രാമപദ്ധതിലെ മാടവത്ത് തോട് പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനത്തിൽ 700 പേര് പങ്കെടുത്തു. 300 മീറ്റർ തോട് ഇതിന്റെ ഭാഗമായി ശുചികരിച്ചു.

കോഴിക്കോട്

കോഴിക്കോട് ജില്ലയിലെ പെരുവൻമാട് തോട് ശുചികരണവും വീണ്ടുകൾ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടന്നു. കൃത്യമായ ആസൃതന്ത്രീകൂട്ടിയാണ് പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിച്ചത്. ശുചികരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി ശേഖരിച്ച മാലിന്യങ്ങൾ തരംതിരിച്ച് കൈക്കയ്ക്കിയും നടത്തിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളും നടന്നു.

വയനാട്

വയനാട് ജില്ലയിൽ കബനി നദിയുടെയും അതിന്റെ കൈവഴികളുടെയും പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് പ്രധാനമായും നടന്നത്. ഇതിൽ 17 തോടുകളാണ് ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നത്. 49.6 കി.മീ ദൂരമാണ് വൃത്തിയാക്കിയത്. ജില്ലയിലെ 15 പഞ്ചായത്തുകളിലും 3 നഗരസഭകളിലുമായി ബഹുജന പങ്കാളിത്തത്തോടെയാണ് പരിപാടി സംഘടിപ്പിച്ചത്.

കണ്ണൂർ

കണ്ണൂർ ജില്ലയിൽ 32 പഞ്ചായത്തുകളിലായി വിവിധ ജലസംരക്ഷണ പുഴ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു. 4283 തടയണകൾ നിർമ്മിച്ചു. 1823 മീറ്റർ നീളത്തിൽ തോടു ശുചികരണം നടത്തി. 16 കുളങ്ങൾ വൃത്തിയാക്കി. കാങ്കാൽ ഹരി തീർത്ഥകര വെള്ളച്ചാട്ടം ശുചിയാക്കി. കക്കാട് പുഴ, ഏടയാർ പുഴ, അഞ്ചേരക്കെട്ടിപ്പുഴ, കാടാച്ചിര

വലിയതോട്, മുണ്ടെറി പദ്ധതിയായത് വലിയതോട്, കീലേരികുളം, നടുക്കണ്ണം വയൽകുളം, തളിയിൽ കുഞ്ഞുകുളം, കല്ലുന്ദം തോട്, മുണ്ടപ്പുറം, മുലകുളം, മണ്ണോറകുളം എന്നിവിടങ്ങളിലെ ജലസംരക്ഷണ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് വൻജന പക്ഷാളി തമാണുണ്ടായത്.

കാസർകോഡ് ജില്ല

കാസർകോഡ് ജില്ലയിലെ മടിക്കെക്ക ഗ്രാമപദ്ധതിൽ മാനുരി അരയിപ്പുഴയിലും വെള്ള് എളേരി ഗ്രാമ പദ്ധതിൽ പാലകുന്ന് തോട്, ഏച്ചിലക്കായം-വരമ്പുപാറ തോട്, നീലേശ്വരം നഗരസഭയിലെ പാലായി വള്ളികുന്നുമേൽ കുളം, കയ്യുർ ചീമേരി ഗ്രാമപദ്ധതിൽ മുഴക്കോം പാടശേവരതോട് കുഴിന്തടികുളം, മഞ്ചേശ്വരം ഗ്രാമ പദ്ധതിൽ കുണ്ടുകൊള്കതോട്, അനപലത്തര പേരുർ തോട്, കരിതളം ഗ്രാമ പദ്ധതിൽ നെല്ലിയട്ടുക കുവാറ്റി ചാല്, പുണ്ണുർ-ഹരിയയിൽ നിന്നുള്ള ചിത്താരി പുഴ, മൈശു ഗ്രാമപദ്ധതിലെ കള്ളുർ കരിപ്പാർ കളായി കട്ടതോട്, കാഞ്ഞങ്ങാട് നഗര സഭയിലെ പരുത്തിപ്പുഴ, പെവളിക ഗ്രാമപദ്ധതിലെ ബായിക്കട്ട, പെവളികെ പള്ളങ്ങൾ, തുകരിപ്പുർ പദ്ധതിലെ എ.ജി.കുളം, മധുർ പദ്ധതിലെ പെട്ടു കുഴി കേളു ഗുഡ്യുകുളം, പൊയ്ക്കാച്ചി മൊട്ട് കുളം, പള്ളിക്കര ഗ്രാമപദ്ധതിലെ കരുവാറ്റുകോട് ചരൽക്കടവ് തോട്, മാനിയാട് തോട്, പുലിയുർ-പെരിയ ഗ്രാമപദ്ധതിലെ അവലത്തര പേരുർ തോട്, ദേരഡക ശാന്തനയക കനാൽ, ചെങ്കള ഗ്രാമപദ്ധതിലെ എടനീർ മധുവാഹിനിപ്പുഴ, ബളാൽ ഗ്രാമപദ്ധതിലെ പാടി എസ്.ടി കോളി കുളം, ബളാൽ പദ്ധതിലെ ചെത്രവാഹിനി നീർച്ചാൽ, ദേലംപാടി ഗ്രാമപദ്ധതിലെ കിണർ, മശകുഴി നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, കാറഡുക ഗ്രാമപദ്ധതിലെ കൊട്ടംകുഴിയിലെ വലിയകുളം, കള്ളാർ ഗ്രാമ പദ്ധതിലെ നീളംകയം,

മന്തങ്ങാനം, ഒരു എന്നിവിടങ്ങളിലെ തോടുകൾ എന്നിവയാണ് കാസർകോഡ് ജില്ല യിൽ നടന്ന പ്രധാന ജലസംരക്ഷണ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ.

സംസ്ഥാനത്താട്ടാകെ ജനങ്ങൾ ആവേശത്തോടെയാണ് പുഴ പുനരുപ്പജീവന പ്രവർത്തനം ഏറ്റെടുത്തത്. വലിയ ജനകീയ പകാളിത്തമാണ് ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ തൃശ്യമായത്. എല്ലായിടത്തും മന്ത്രിമാർ എ.എൽ.എ മാർ, എ.പി മാർ, ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന തുടങ്ങി ജനപ്രതിനിധികളും മറ്റു ജനനേതാക്കളുമാണ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കം കുറിച്ചത്. കണ്ണൂരിലെ കക്കാട് പുഴ, കോഴിക്കോട് പെരുവൻമാട് തോട് തുടങ്ങി പുനരുപ്പജീവനം തികച്ചും അസാധ്യമെന്നു കരുതിയിരുന്ന ജലദ്രോഥസ്യുകളാണ് ജനകീയമായി ശുചിയാക്കി പുനരുപ്പജീവിപ്പിച്ചത്. കൊല്ലം ജില്ലയിലെ പാണ്ഡിവയൽ ഏലാ തോട് പുനരുപ്പജീവനം ഇതിൽ ഏടുത്തു പറയാവുന്നതാണ്. തോട് പുനരുപ്പജീവിപ്പിച്ചതോടൊപ്പം പ്രദേശത്തെ വർഷങ്ങളായി തരിശു കിടന്ന പാടശൈഖരങ്ങളിലെ നെൽകുഴി പുനരാരംഭിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. അധികമായി ആവശ്യം വന്ന ജലം കല്പിത ജലസേചന പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി സമയബന്ധിതമായി ലഭ്യമാക്കുവാനും ഈ ജനകീയ സമിതിയുടെ കഴിഞ്ഞു. ഒരു തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനമെന്ന നിലയിൽ ഇതിന് നേതൃത്വം നൽകുന്ന കൊട്ടാരക്കര നഗരസഭയുടെ പ്രവർത്തനം ഫോൾഡനീയമാണ്. ഇതെയും സന്നദ്ധ പ്രവർത്തനം സമാഹരിച്ചുകൊണ്ട് ഒന്നോ രണ്ടോ ദിവസങ്ങളിലായി എല്ലാ ജില്ലകളിലും ഉർപ്പട്ട് 137 നീർച്ചാലുകൾ/പുഴകൾ എന്നിവ 210 കിലോമീറ്റർ രോളം ശുചിയാക്കിയ പ്രവർത്തനം എക്കാലത്തെയും മാതൃകയാണ്. ഇതിന്റെ സംശ്ലാം നന്തരിനായി മെച്ചപ്പെട്ട് മുന്നൊരുക്കെ പ്രവർത്തനം ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ നേതൃത്വത്തിൽ ജില്ലകളിൽ നടത്താൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഓരോ ജില്ലയിലും നടന്ന പുഴപുനരുപ്പജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചുള്ള വിശദവിവരം അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.

അനുബന്ധം

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്രൈഞ്ചുബന്ധിച്ച് നടന്ന
പുഴപുനരുദ്ധരിവന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ജീല്ലതിരിച്ചുള്ള വിശദവിവരം

തിരുവന്നപുരം

വാമനപുരം നദി പുനരുദ്ധാരണം

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്രൈഞ്ചുബന്ധിച്ചുള്ള നദി പുനരുദ്ധാരണ കർമ്മ പരിപാടിയുടെ ജീല്ലാതല ഉദ്ഘാടനം നടപ്പിലാക്കുന്നതിൽ പച്ച ശാസ്താ ക്ഷേത്രത്തിനു സമീപത്ത് വച്ച് നടന്നു. പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം ബഹു. വാമനപുരം എം.എൽ.എ ശ്രീ. ഡി.കെ. മുരളി നിർവ്വഹിച്ചു. സംഘാടക സമിതി ചെയർമാനായ വാമനപുരം സ്റ്റോക്ക് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. കെ.പി. ചന്ദ്രൻ സ്വാഗതം ആശം സിച്ചു. വാമനപുരം നദി സംരക്ഷിക്കുന്നതിൽ ആവശ്യകതയും പദ്ധതിയും പ്രസ ക്രിയയും അദ്ദേഹം വിവരിച്ചു. പച്ച ശാസ്താക്ഷേത്ര ബലിക്കടവ് മുതൽ പാലോട് വരെ 3 കി.മീ ശുചികരണ പ്രവർത്തനമാണ് നടത്തിയത്. ശുചികരണങ്ങൾക്ക് തൊഴിലുറപ്പ്, കുടുംബശ്രീ, എൻ.എസ്.എസ്. വോൺഡിയർമാർ ഇതര സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ എന്നിവർ ഉൾപ്പെടെ 1000 പേരും പങ്കെടുത്തു. സ്റ്റോക്ക് വികസന സ്റ്റോക്കിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻ, ജീല്ലാ പ്ലാനിംഗ് ഓഫീസർ, ഹരിതക്കേരളം ജീല്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ തുടങ്ങിയവർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകി. പ്രാഥമികാരോഗ്യ കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്നുള്ള മെഡി ക്കൽ സംഘം ശുചികരണ പ്രവർത്തകർക്കുള്ള രോഗപ്രതിരോധ നടപടികൾ സീക രിച്ചു.

വൈള്ളംകുടി കോട്ടുർ ഏലാതോട് - കല്ലറ ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത്

ഹരിതകേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്രൈതന്നെബന്ധിച്ച് കല്ലറ ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് നീർച്ചാൽ പുനരുജ്ജീവനം പ്രവൃത്തി നടത്തുന്നതിനായി വൈള്ളംകുടി വാർഡിലെ വൈള്ളംകുടി കോട്ടുർ ഏലാതോട് പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ചു. പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനം വാർഡ് മെസർ ശ്രീ. സജു. എസ് ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. മുന്നൊരുക്ക പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി ജലസംരക്ഷണ സാങ്കേതിക സമിതി യോഗം നടത്തി. വാർഡ് മെസറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നീർച്ചാലിനു സമീപത്തുള്ള വീടുകളിൽ പ്രചാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടത്തി. 600 മീറ്റരോളം പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനം നടത്തി.

കൊല്ലംകോൺ തോട് നവീകരണം-വിളപ്പിൽ ശ്രാമപദ്ധതി

ഹരിതകേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി ജലസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനം കൊല്ലംകോൺ തോട് നവീകരിച്ചുകൊണ്ട് നടത്തി. പേരാട് കൊല്ലംകോൺ ജംഗ്ഷനിൽ വച്ച് സംഘടിപ്പിച്ച യോഗത്തിൽ വിളപ്പിൽ ശ്രാമപദ്ധതി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു.

കെ.അനിൽകുമാർ അഖ്യക്ഷത വഹിച്ചു. തുരുത്തുമുല മില്ലംകോട് വാർഡുകളിൽ 2 കി.മി ദുരം നടന്ന ശുചികരണ പരിപാടിയുടെ ഉദ്ഘാടനം ബഹു.കാട്ടാകട നിയോജക മണ്ഡലം എം.എൽ.എ എഫ്.ബി സതീഷ് നിർവ്വഹിച്ചു. ഭോക്ക് വൈസ് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച വിളപ്പിൽ രാധാകൃഷ്ണൻ മുവ്പുപ്രേശണം നടത്തി. തുടർന്ന് വിളപ്പിൽ പദ്ധതിയുടെ കേൾമകാരു റ്റാൻഡിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻ ശ്രീ. അസീസ്, വാർഡ് മെസർമാർ, ഹരിതകേരളം ജില്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ തുടങ്ങിയവർ സംസാരിച്ചു.

കൊല്ലംകോൺ തോടിന്റെ 2 കി.മി ദുരം വ്യതിയാക്കുന്ന പരിപാടിയിൽ തൊഴി ലുറപ്പ്, എൻ.എസ്.എസ്. വോളന്റിയർമാർ, കുട്ടംബഗ്രേ, വിവിധ സന്നദ്ധ പ്രവർത്ത

കർ എന്നിവർ ഉൾപ്പെടെ ജനകീയമായിട്ടാണ് നദി ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടന്നത്. അതോടൊപ്പം സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥികൾ, ഏസ്.എസ്.എസ്. വോളഗ്നിയർമാർ എന്നിവരെ പങ്കെടുപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ചുറ്റുപാടുമുള്ള വീടുകളിൽ വൃക്ഷത്തെകൾ വിതരണം ചെയ്തു. തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകരെ തുരുതുമുള്ള വാർഡ്, മിണ്ണകോട് വാർഡിലുമായി വിനൃ സിച്ചുകൊണ്ട് ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. മെഡിക്കൽ സഹായവുമായി വിളപ്പിൽ സാമൂഹിക ആരോഗ്യക്കേന്ദ്രവും ഒപ്പം ഉണ്ടായിരുന്നു.

കല്ലിയോട് പുഴ-പുല്ലവാര ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻസ് രണ്ടാം വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി പുല്ലവാര ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിന്റെ വാർധക്യകളായ പന്ത്രണ്ടാം വൈദികക്കോൺ, വെള്ളുമണ്ണടി എന്നിവിടങ്ങളിലൂടെ ഒഴുകുന്ന കല്ലിയോട് പുഴയുടെ പുനരുപ്പജീവന പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് നടന്നത്. സന്നദ്ധസംഘടന പ്രവർത്തകർ, തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ രാശീയ പ്രതിനിധികൾ, പഞ്ചായത്ത് പ്രതിനിധികൾ എന്നിവർ ഉൾപ്പെടെ 160 ഓളം പേരു പങ്കെടുത്തു. തോടിന്റെ സംരക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുകൊണ്ട് തടയണ നിർമ്മാണമാണ് ആദ്യമായി ഏറ്റുടന്നു പ്രവൃത്തി. അതുകഴിഞ്ഞ് തോടിന്റെ ഇരുവശങ്ങളിലും മുള്ളത്തെകൾ വച്ച് പിടിപ്പിച്ചു.

കവലുർ പുവത്തുമുല തോട്-മനമ്പുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

ഹരിതക്കേരളം പദ്ധതിയുടെ രണ്ടാം വാർഷികത്തോടനുബന്ധിച്ച് മനമ്പുർപഞ്ചായത്തിൽ കവലുർ പുവത്തുമുല തോട് പുനരുദ്ധാരണം നടത്തി. പ്രസ്തുത പരിപാടിയുടെ ഉദ്ദേശ്യം ബഹു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് നിർവ്വഹിച്ചു.

നിലവൻ മുഴിയിൽ തോട്-കിളിമാനുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻസ് വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി കിളിമാനുർ പഞ്ചായത്തിലെ 6-ാം വാർഡിലെ മുള്ളയ്ക്കലത്തുകാവ് നിലവൻമുഴിയിൽ തോടിൽ തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ, കുടുംബഗ്രേ പ്രവർത്തകർ, ആശാ വർക്കർമാർ തുടങ്ങിയവരുടെ സഹകരണത്തോടെ പുനരുദ്ധാരണം നടത്തി. പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശ്യം നിലവൻ കിളിമാനുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. രാജലക്ഷ്മി അമ്മാർ കുളയ്ക്കലത്തുകാവ് സാംസ്കാരിക സമിതിയിൽ വച്ച് നടത്തി. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി നിലവൻമുഴി മുതൽ മുള്ളയ്ക്കലത്തുകാവ് വരെയുള്ള 100 മീറ്റർ ദൂരത്തിൽ 20 ബണ്ണുകൾ നിർമ്മിക്കുകയും എല്ലാതരം മാലിന്യങ്ങളും മാറ്റി തോട് ശുചികരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏകദേശം 55 സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ പങ്കെടുത്തു.

പേടികുളം ഏലാതോട്-പുളിമാത്ത് ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

പുളിമാത്ത് ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻസ് പുഴ പുനരുപ്പജീവനം പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി പേടികുളം ഏലാതോട് പുനരുപ്പജീവനം നടത്തി. അതിന് മുന്നോടിയായി ജനപ്രതിനിധികൾ, കുടുംബഗ്രേ, തൊഴിലുറപ്പ് വിഭാഗം, നാഷണൽ സർവ്വീസ് സ്കീം എന്നിവ മുഖ്യപക്കമായ പ്രചരണം നടത്തി. പുളിമാത്ത് ഗ്രാമപ

ഐവായത്ത് പ്രസിദ്ധമായ പുഴ നടത്ത പരിപാടി ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. ജനപ്രതിനിധികൾ, സി.ഡി.എസ്. ചെയർപോഴ്സൺ, മറ്റ് ജീവനക്കാർ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു. ഉദ്ഘാടന ത്തിനുശേഷം തോടിന്ത്യേയും ചീറയുടേയും മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുകയും തോടി നൽകി സുഗമമായ ഒഴുകിന്ത്യേ തടസ്സങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. 50 തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ ടി പരിപാടിയിൽ പങ്കെടുത്തു. വാമനപുരം നദിയുടെ പാലം മുതൽ ഏരിത്തിനാട് വരെയുള്ള 6 കി. മി ദുരം നദി തീരം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും നദിയുടെ ഒഴുക്ക് സുഗമമാക്കുന്നതിനും നദിയിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന തോടുകൾ വൃത്തിയാക്കുന്നതിനുള്ള ബൈഹത്തായ പരിപാടി ആസുത്രണം ചെയ്യുന്നതിന് വിപുലമായ യോഗം വിളിച്ചുചേർക്കുന്നതിനും തീരുമാനിച്ചു.

ചാങ്ങയിൽ കോൺഫിറ്റ്-മടവുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

മടവുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ ജലാശയ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ 5-ാം വാർഡിൽ ചാങ്ങയിൽക്കോൺ ചിറ ശുചീകരിച്ചുകൊണ്ട് ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിദ്ധമായ വൈസ് പ്രസിദ്ധമായ, മറ്റ് ഭരണസമിതി അംഗങ്ങൾ, സെക്രട്ടറി, തൊഴിലുറപ്പ് വിഭാഗം എഞ്ചിനീയർ, ഓവർസിയർ, തൊഴിലാളികൾ, സന്നദ്ധ സേവകർ, യുവജന കൂൺ പ്രവർത്തകർ, കുടുംബവർഗ്ഗി അംഗങ്ങൾ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു. മറ്റ് വാർഡുകളിലും ജലാശയ ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ മെമ്പർമാരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ തൊഴിലാളികളുടെയും പകാളിത്തത്തോടെ നടക്കുകയുണ്ടായി.

കല്ലേറിൽ പെരിങ്ങാം കോൺ തോട്-എറുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്

എറുർ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ നീരോഴുക്ക് ഇല്ലാതിരുന്ന കല്ലേറിൽ പെരിങ്ങാംകോൺ തോട് പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. 60 മീറ്റർ പുഴ ശുചീകരണം നടത്തി. 35 തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ പങ്കെടുത്തു.

കൊല്ലം

പാണിവയൽ തോട് പുനരുജ്ജീവനം

കൊട്ടാരക്കര നഗരസഭാ പരിധിയിലുള്ള എക്കദേശം 17 കി.മി ഓളം നീളത്തിലൊഴുകുന്ന പാണിവയൽ തോടും അതിന്റെ കൈവഴികളുടെയും പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തന ത്തിനായി കൊട്ടാരക്കര നഗരസഭയിൽ നവംബർ 7-ന് ആദ്യ ആലോചനായോഗം കൂടുകയുണ്ടായി. അതിനുശേഷം ജനപ്രതിനിധികൾ, വിവിധ വകുപ്പുകളിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥർ, തൊഴിലുറപ്പ്/കുടുംബവർഗ്ഗി പ്രവർത്തകർ തുടങ്ങി എല്ലാവരെയും ഉൾപ്പെടുത്തി വിവിധ ലഭ്യങ്ങളിൽ യോഗങ്ങൾ നടത്തുകയുണ്ടായി. നഗരസഭാതലത്തിൽ ഇതിനായി നഗരസഭചെയർപോഴ്സൺ ചെയർമാനായും ഇൻഡേഷൻ വകുപ്പിലെ അസിസ്റ്റന്റ് എക്സിക്യൂട്ടീവ് എഞ്ചിനീയർ കൺവീനീറ്റായും സംഘാടകസമിതി രൂപീകരിച്ചു. അതിനുശേഷം 6 പ്രാദേശിക സമിതികൾ അതാത് കൗൺസിലർമാരുടെ അഭ്യക്ഷതയിൽ രൂപീകരിക്കുകയും ഭാരവാഹികളെ നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്തു.

നവംബർ 15ന് തോടിൻ്റെ കരകളിലൂടെനടന്ന് അവസ്ഥാപഠനം നടത്തി ചെയ്യേണ്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ എത്താക്കെയെന്ന് വിശകലനം ചെയ്തു. നവംബർ 16ന് ജനകീയ സഭയ്ക്ക് സംഘടിപ്പിക്കുകയും ആവശ്യമായ പ്രചാരണം പത്രമാധ്യമങ്ങൾ വഴിയും, സോഷ്യൽ മീഡിയ വഴിയും, നോട്ടീസ്, ബാനർ മുഖേനയും നൽകുകയുണ്ടായി. ആശയ വിനിമയത്തിനായി വാട്ട്‌സ്റ്റോപ്പ് ശൈലീ ഉണ്ടാക്കുകയും ഇതുവഴി വിവിധ തലത്തിലുള്ളവരുമായി ആശയവിനിമയം നടത്തി ഉചിതമായ തീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കുവാനും സാധിച്ചു. ഡിസംബർ 5 ന് ബഹു.എം.എൽ.എ ശ്രീമതി. ആയിഷാ പോറ്റിയുടെ അദ്ദേഹത്തിലും ജില്ലാ കളക്കറുടെയും റൂറൽ എസ്.പി.യുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിലും വീണ്ടും 1000 പേരുടെയും ജനകീയ സഭയ്ക്കു കൂടുകയും വിളംബര ഫോഷ്യാറ്റ നടത്തുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം വീണ്ടും ഡിസംബർ 7ന് നഗരസഭയിൽ ജനപ്രതിനിധികളുടെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും യോഗം ചേർന്നു. ചെയ്യേണ്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൃത്യമായി അവലോകനം ചെയ്തു.

2018 ഡിസംബർ 5ന് രാവിലെ 7.00 മണി മുതൽ തോടിൻ്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ യോക്കുമെന്തെന്ന് ചെയ്യുകയും വ്യത്യസ്ത സമലങ്ങളിൽ നിന്നും വെള്ളത്തിന്റെ സാന്നിശ്ച ശേഖരിക്കുകയും ചെയ്തു. കൃത്യം 8.00 മണിക്ക് യോഗം ആരംഭിച്ചു. ബഹു. ജലവിഭവ വകുപ്പ് മന്ത്രി. ശ്രീ. കെ. കൃഷ്ണൻകുട്ടി അവർക്കൾ പാണ്ഡിവയൽ തോട് പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനം ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. എം.എൽ.എ ആയിഷാ പോറ്റി മുൻ എം.എൽ.എ. ശ്രീ. രാമചന്ദ്രൻ, ജില്ലാ കളക്കർ, കൊട്ടാരക്കര റൂറൽ എസ്.പി. ഇൻഡോഷൻ ചീഫ് എഞ്ചീനീയർ, തഹസിൽദാർ തുടങ്ങി വിവിധ വകുപ്പുകളിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഈ പ്രവർത്തന ത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. നവകേരളം പദ്ധതി കോർഡിനേറ്റർ ശ്രീ. ചെറിയാൻ ഫിലിപ്പിൻ്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രതിജ്ഞ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടാണ് പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചത്. ജില്ലാ കളക്കർ രാവിലെ മുതൽ ഉച്ചവരെ സജ്ജീവമായി പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. കാഴ്ചകാരില്ലാതെ എല്ലാവരും ഈ പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കാളിയായെന്നുള്ളതാണ് എറ്റവും വലിയ നേട്ടം. ഏകദിന പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനത്തിന് തുടർച്ചയായി മനുഷ്യസാധ്യമല്ലാത്തയിടങ്ങളിൽ മന്ത്രിമാനി തന്റെങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ഒരാഴ്ചകാലത്തോളം

ചെളിനീകരം നടത്തിയാണ് ശുചികരണം പുർത്തിയാക്കിയത്. പാണ്ഡിവയൽ തോട് പുനരുജാരീവന പ്രവർത്തനം ജില്ലയിൽ തന്നെ മാതൃകാ പ്രവർത്തനം ആയിട്ടുണ്ട്.

6 പ്രദേശങ്ങളിലായി പ്രാദേശികസമിതിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഏകദേശം 3000 തോളം ആളുകളുടെ പകാളിത്തതേതാടെയാണ് ഏകദിന പ്രവർത്തനം നടത്തിയത്. വിവിധ വകുപ്പുകളായ ഇൻഡോഷൻ, ആരോഗ്യം, കൃഷി, പോലീസ് ഫയർഫോഴ്സ്, റവന്യൂ ശുചിത്വ മിഷൻ തുടങ്ങിയ വകുപ്പുകളിൽ നിന്നുള്ള ഉദ്യാഗസ്ഥരുടെയും എൻ.എസ്.എസ്, എസ്.പി.സി. വിദ്യാർത്ഥികൾ, തൊഴിലുറപ്പ്/കുടുംബസ്വീപ്രവർത്തകൾ, റീസിഡന്റ് അസോസിയേഷനുകൾ, സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ തുടങ്ങിയ വിവിധ മേഖല

കളിലുള്ളവരുടെയും പകാളിത്തം ഈ പ്രവർത്തനം വിജയകരമായി നടത്തുന്നതിന് സഹായിച്ചു. പ്രഭാത ക്രൈസ്തവ കർഷകരുടെ കൂട്ടായ്മയും ഉച്ചക്രൈസ്തവ കൂടിവെള്ളും തുടങ്ങിയവ റീസിഡന്റ് അസോസിയേഷനുകളും ഹോട്ടൽ ക്യാറ്ററിംഗ് യൂണിറ്റുകളും വിവിധ പ്രാദേശിക മേഖലകളിൽ നൽകുകയുണ്ടായി. മല്ലുമാനി യന്ത്രങ്ങളും മറ്റ് അനുബന്ധചെലവുകളും മെർച്ചുള്ള് അസോസിയേഷൻസും മറ്റ് വ്യവസായികളുടെയും സഹകരണതോടെ ഉറപ്പാക്കി.

ഭാവി പ്രവർത്തനങ്ങൾ

1. വീണ്ടെടുത്ത പാണ്ഡിവയൽ തോടിനെ മാലിന്യ വിമുക്തമാക്കി സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി തോട്ടിലേക്കുള്ള മാലിന്യ കുഴലുകൾ അടയ്ക്കുകയുണ്ടായെങ്കിലും ഇടവിട്ട ഇവ പരിശോധന നടത്താൻ തീരുമാനിച്ചു.
2. തോട്ടിലേക്ക് കുടുതൽ മാലിന്യം വലിച്ചേറിയാൻ സാധ്യമായ ഇടങ്ങളിൽ കമ്പി വേലി നിർമ്മിക്കുന്നതിനുള്ള തീരുമാനമെടുക്കും.
3. തോടിന്റെ സമീപത്ത് ഏകദേശം 200 ഏക്കരോളം സ്ഥലം കൃഷിയോഗ്യമാക്കും.

4. 10 ഏക്കർ സമലതൽ മാത്യുകാകൃഷ്ണത്തോടും ഒരുക്കുന്നതിനായി ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ നേതൃത്വത്തിൽ കൃഷ്ണ വകുപ്പ്, കുടുംബസ്വരീ, തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകൾ തുടങ്ങിയവരുമായി താമസിയാതെ യോഗം ചേരും.
5. നിലവിലുള്ള 3 വി.സി.ബി.കൾ റിപ്പയർ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള തുക ഇൻഡേഷൻ വകുപ്പ് ചീഫ് എഞ്ചിനീയർ ഉടൻ അനുമതി നൽകാം എന്ന് അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. അനുമതി ലഭിക്കുന്ന മുറയ്ക്ക് ഇതിന്റെ പ്രവർത്തനം പൂർത്തീകരിച്ച് ലഭ്യമായ ഇടങ്ങളിൽ അനുയോജ്യമായ കൃഷ്ണ ആരംഭിക്കും.

കല്ലടയാർ പുനരുജ്ജീവനം

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ആദിമവ്യതിരിൽ 121 കി.മി. നീളത്തിലെഉള്ളകുന്ന കല്ലടയാറും അതിന്റെ കൈവഴികളും 4 മേഖലകളായി തിരിച്ച് പുനരുജ്ജീവനം പ്രവർത്തനം നടത്തുന്നതിന് തീരുമാനിച്ചിരുന്നു. പുനരുഡി, പത്തനാപുരം, കൊട്ടാരക്കര, ശാസ്താംകോട തുടങ്ങിയവയാണ് നാല് മേഖലകൾ. ഇതിൽ പത്തനാപുരം മേഖലയിൽ പിറവന്തുർ, വിളക്കുടി പദ്ധായത്തുകളിൽ ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികമായ ഡിസംബർ 8ന് കല്ലടയാർ പുനരുജ്ജീവനം പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചു. പത്തനാപുരം ബ്ലോക്ക് പദ്ധായത്ത് പ്രസിധന്റെ ശ്രീ. എസ്.സജീഷ്ണൻ അദ്ദേഹത്തെ കുടിയ യോഗത്തിൽ ബഹു. പത്തനാപുരം എം.എൽ.എ. ശ്രീ. കെ.ബി ഗണേഷകുമാർ കല്ലടയാർ പുനരുജ്ജീവനം പ്രവർത്തനം ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. ബ്ലോക്ക് പദ്ധായത്ത് മെന്മരമാർ പത്തനാപുരം പദ്ധായത്ത് പരിധിയിലെ ശ്രാമപദ്ധായത്ത് പ്രസിധന്റെ മുൻസിപ്പൽ, എൻ.എസ്.എസ് പ്രോഗ്രാം കോ-ഓർഡിനേറ്റർ, ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ജില്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ, ശുചിത്വ മിഷൻ ജില്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ, എ.ജി.എൻ.ആർ.എ.ജി.എസ്. ഉദ്യോഗസ്ഥർ തുടങ്ങിയവർ യോഗത്തിൽ സംസാരിച്ചു. തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകൾ, കുടുംബസ്വരീ പ്രവർത്തകൾ, സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ പ്രവർത്തകൾ, കൂൺക്ലികൾ, എൻ.എസ്.എസ്. സ്കൂൾസ്കൂള് പോലീസ് കേഡറ്റ് തുടങ്ങി 2000 തോളം പ്രവർത്തകൾ ഉദ്ഘാടന ചടങ്ങിലും ശുചീകരണ പ്രവർത്തനത്തിലും പങ്കെടുത്തു. ഡിസംബർ 30 നകം പുനരുജ്ജീവനം പ്രവർത്തനം പൂർത്തിയാക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം.

ഇതിനോടൊപ്പം തന്നെ പത്തനാപുരം ബ്ലോക്ക് പദ്ധായത്ത് പരിധിയിലെ കല്ലടയാർ നിന്റെ തീരുമാനങ്ങളിൽ 25 ഓളം ഹരിതപാർക്കുകൾ നിർമ്മിക്കുകയും കുടിവനം സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യും. കൂടാതെ പിറവന്തുർ പദ്ധായത്തിലെ ഹരിതപാർക്കിൽ മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ പ്രതിമയും സ്ഥാപിക്കും.

പത്തനംതിട്ട്

കോഴിത്തോട്

കോഴിത്തോട് പുനരുജ്ജീവനം പദ്ധതിയുടെ ആലോചനയോഗം 2018 ഡിസംബർ 1 ന് കളക്ടററേറിലെ എ.ഡി.സി. ഓഫീസിൽ നടന്നു. തുടർന്ന് ഡിസംബർ 4 ന് ഇലക്കുറ ബ്ലോക്ക് പദ്ധായത്ത് ഹാളിൽ ചെച്ച് സംഘാടക സമിതി രൂപീകരണ യോഗം ചേർന്നു. കോഴിത്തോട് പുനരുജ്ജീവനം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി തോടിന്റെ ഉദ്ദേശ്യസ്ഥാനമായ

ചുണ്ണലംകാവ് ഉട്ടകുപാറയിൽ നിന്നും ആരംഭിച്ചു കോഴിപ്പാലം വരെ ഏകദേശം 10 കിലോമീറ്റർ പുഴനെത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളിൽ നിന്നുമായി ഏകദേശം 250 ആളുകൾ പുഴ നടത്തത്തിൽ പങ്കെടുത്തു.

2018 ഡിസംബർ 8 ന് ഇലന്തുർ ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. എം.എം. സത്യരാജ് അധ്യക്ഷതയിൽ കൂടിയ യോഗത്തിൽ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം ബഹു. ആറുമുള്ള എം.എൽ.എ. ശ്രീമതി വീണാ ജോർജ്ജ് നിർവ്വഹിച്ചു. തുടർന്ന നാരങ്ങാനം പഞ്ചായത്തിലും ഇലന്തുർ പഞ്ചായത്തിലും ഉർപ്പെടുന്ന തോടിന്റെ ഭാഗങ്ങളിൽ കുടുംബഗ്രേഡീംഗേറ്റും തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകരുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി. തോടിനെ പല ഭാഗങ്ങളായി തിരിച്ച് എല്ലായിടത്തും ഒരേ സമയം പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു. ഉച്ചവരെ ഏകദേശം നൂറോളം ആളുകളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ 4 കിലോമീറ്റർ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി. തദ്ദേശ സാധാരണരൂപ സ്ഥാപനങ്ങളെ കൂടാതെ ജലസേചന വകുപ്പ് ഉർപ്പെടെയുള്ള വിവിധ വകുപ്പുകളുടെയും എ.ജി.എൻ.ആർ.എം.ജി.എസ്., കുടുംബഗ്രേഡീ എന്നിവയുടെ സംയുക്താഭി മുഖ്യത്തിലാണ് പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിച്ചത്.

ഭാവി പ്രവർത്തനങ്ങൾ

കോഴിതേരാട് ഒഴുകുന്ന 4 പഞ്ചായത്തുകളും പുർണ്ണമായും തിരശുരഹിതമാക്കുക എന്നതാണ് കോഴിതേരാട് പുനരുജ്ജീവനം കൊണ്ട് ലക്ഷ്യമാക്കുന്നത്. ഈ ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി കൊണ്ടു നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉട്ടം ഉട്ടമായി തിരിച്ച് 2019 മാർച്ച് 31 ന് മുമ്പായി പദ്ധതി പൂർത്തിയാക്കുവാനാണ് ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. തോടിന്റെ ചക്കിട്ടമുക്ക് മുതൽ നാൽക്കാലിപാലം വരെയുള്ള ഭാഗത്തെ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ഇറിഗേഷൻ വകുപ്പിന്റെ ഒരു പദ്ധതി നിലവിലുണ്ട്. ഇതിനോടൊപ്പം നാരങ്ങാനം, ഇലന്തുർ, മുള്ളപ്പുഴയ്ക്കു പഞ്ചായത്തുകളിൽ ത്രിതല പഞ്ചായത്തുകളുടെയും തോഴിലും

റപ്പിന്റെയും പദ്ധതികളിൽപ്പെടുത്തി പ്രവൃത്തികൾ പുർത്തിയാക്കുവാനാണ് തീരുമാനി ആരിക്കുന്നത്. മലപ്പുഴയ്ക്കും, ആറായുള്ള എന്നീ പദ്ധതിയുടെകളിൽ 1000 ഏക്കർ നെൽകുഷി സാധ്യമാക്കും. മടവിച്ചപ തടയുന്നതിനായി തോടിന്റെ വശങ്ങളിൽ മുള, രാമച്ചും തുടങ്ങിയവ വെച്ചുപിടിപ്പിക്കുന്നതിനും പരമാവധി പ്രക്രൃതി സഹഹരി സംരക്ഷണരീതികൾ, അവലംബിക്കുന്നതിനും തീരുമാനമായി. വരട്ടാർ മാതൃകയിലുള്ള കൃാന്തയിൽ മോഡ് പ്രവർത്തനമാണ് ഇവിടെയും സീകരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നത്.

അലപ്പുഴ

1. എ.എസ് കനാൽ-പ്ലാക്കുചിത്രോട്

ചേരത്തല തെക്ക് ശ്രാമപദ്ധതിയായിൽ ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികം ജലസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എസ് കനാൽ-പ്ലാക്കുചി തോട് വെട്ടി വശങ്ങളിൽ തീറ്റപ്പുൽ വച്ച് പിടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് തുടക്കം കുറിച്ചത്. പദ്ധതിയുടെ ഉദ്ദേശ്യം പദ്ധതിയായത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി ലീലാമ ആന്ത്രീണി നിർവ്വഹിച്ചു. പ്രവർത്തനത്തിൽ ഭരണസമിതി അംഗങ്ങൾ ജീവനക്കാർ, തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ തുടങ്ങിയവർ പങ്കെടുത്തു.

2. കരിപ്പയിൽ ചാൽ

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചതിന്റെ രണ്ടാം വാർഷികദിനമായ ഡിസംബർ 8 ന് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ വിപുലമായ ജലസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംഘടിപ്പിച്ചു. ജില്ലാ തല പരിഹാടികളുടെ തുടക്കം കുറിച്ചുകൊണ്ട് കണ്ണിക്കുചി ശ്രോക്ക് പദ്ധതിയായ്, ചേരത്തല തെക്ക് ശ്രാമ പദ്ധതിയായ്,

കടക്കരപ്പള്ളി ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ എന്നിവയുടെ സംയുക്ത നേതൃത്വത്തിൽ ചേർത്തലെ തെക്കിലെ കരിപ്പയിൽ ചാൽ ശുചികരിച്ചുകൊണ്ട് ആരംഭിച്ചു. 11 കി.മീ നീളമുള്ള കരിപ്പ യിൽച്ചാൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വാർഷിക പദ്ധതി വിഹിതം 55.5 ലക്ഷം, മഹാത്മാ ഗാന്ധി ദേശീയ ശ്രാമികൾ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവ സംയോജി പ്പിച്ച് പൊതുജന പങ്കാളിത്തത്തോടെയാണ് പുനരുജാരിപ്പിക്കുന്നത്. കണ്ണതിക്കുഴി ഷ്ടോക്ക് പദ്ധതിയിൽ പ്രസിധിച്ചു ശ്രീമതി. പ്രഭാ മധു, ചേർത്തലെ തെക്ക് ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിധിച്ചു ശ്രീമതി. വി.എ.സേതുലക്ഷ്മി, വിവിധ ജനപ്രതിനിധികൾ തുടങ്ങിയവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ പ്രവൃത്തി ആരംഭിച്ചു. കുടാതെ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 2 ലക്ഷം തൊഴിൽ ദിനം ലഭ്യമാകുന്ന തരത്തിൽ 519 ജലസംരക്ഷണ പ്രവൃത്തികളാണ് ജില്ലയിൽ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളത്. വിവിധ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ അധ്യക്ഷമാർ തന്നെ പ്രവൃത്തികളുടെ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു.

3. കാപ്പിതോട്

പുന്നപ് വടക്ക് ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ മഹാത്മാഗാന്ധി ദേശീയ ശ്രാമികൾ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 11-ാം വാർഡിലെ കാപ്പിതോട് ആശംകുട്ടി മോടി പിടിപ്പിക്കൽ എന്ന പ്രവൃത്തി ഏറ്റെടുത്ത് നടപ്പിലാക്കി. ടി പ്രവൃത്തിയിൽ വർഷങ്ങളൊളം മാലിന്യ കുസ്വാരമായി കിടന്നിരുന്ന കാപ്പിതോട് പുനരുജ്ജീവിക്കുകയും ആശം കുട്ടി മോടി പിടിപ്പിക്കുകയും നീരോച്ചുകൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. നീർച്ചൂലിലേത് മാലിന്യങ്ങൾ നിക്ഷേപിക്കുന്നതു മുലമുണ്ടാകുന്ന ഭവിഷ്യത്തുകളെക്കുറിച്ച് പരിസരവാസികൾക്ക് ബോധവൽക്കരണം നടത്തി. ഏകദേശം 2100 മീറ്റരോളം നീളം വരുന്ന കാപ്പിതോട ടിന്റെ 450 മീറ്റർ ടി പ്രവൃത്തിയിലുടെ ആശം കുട്ടി മോടി പിടിപ്പിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. 985 തൊഴിൽദിനങ്ങൾ ടി പ്രവൃത്തിയിൽ സുഷ്ടിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

4. സാർക്ക് തോട്

നീലംപേരുർ ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ 400 മീറ്റർ നീളമുള്ള സാർക്ക് തോട് പുർണ്ണ മായും ശുചികരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനമാണ് നടത്തിയത്. ഇതിനായി ജനപ്രതിനിധികളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ പദ്ധതിയത്തല ആലോചനയോഗം ചേർന്നു. തുടർന്ന് സാനിട്ടേഷൻ ചുമതലയുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥർ, ആരോഗ്യവിഭാഗം ജീവനക്കാർ, ആശാപ്രവർത്തകർ, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ, ഹരിതകർമ്മസേന പ്രവർത്തകർ, തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകർ, കുടുംബശ്രീപ്രവർത്തകർ, പ്രദേശവാസികൾ എന്നിവരുടെ പങ്കാളിത്തത്തിൽ തോട് ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. അതോടൊപ്പം തോടുകളും പുഴകളും ഉൾപ്പെടെയുള്ള പൊതുജലാശയങ്ങൾ വ്യത്തിയായി സുക്ഷിക്കുന്നതിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ചും അതിലും ജലജന്യ രോഗങ്ങളുടെ വ്യാപനം തടയുന്നതിനെക്കുറിച്ചുമുള്ള ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംഘടിപ്പിച്ചു. ‘ശുചിത്വത്തിലുടെ ആരോഗ്യം’ എന്ന ആശയം ഓരോ വ്യക്തിയും പ്രാവർത്തനക്കമാക്കുന്നതിലുടെ സുന്ദരമായ ഒരു ശ്രാമസുഷ്ടിയ്ക്കായി കുടായി പ്രയത്നിക്കുന്നതിന് തീരുമാനിച്ചു.

5. മുട്ടാർ ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത്

മുട്ടാർ ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ ശുചികരണത്തിനായി പള്ളിപ്പാലം തോട്, ശ്രമശാനം തോട്, പുറത്തെ ഇരുപത് തോട്, വള്ളപ്പുരതോട് എന്നിവ തെരഞ്ഞെടുത്തു. തോടുകളുടെ നവീകരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പദ്ധതിയത്തിലെ ജനപ്രതിനിധികളുടെ യോഗം പ്രസിധിക്കുന്നതായി അഭ്യന്തരം ലൂഡാൻഡിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻ തുടങ്ങിയവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സംഘടിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. നടത്തേണ്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് യോഗത്തിൽ തീരുമാനമെടുത്തു. തോടുകളുടെ ശുചികരണ ഉദ്ദേശ്യത്തിനായി പദ്ധതി പ്രസിധിക്കുന്ന നിർവ്വഹിച്ചു. നീരൊഴുകിന് തടസ്സമായി തോടുകളുടെ ഇരുവശവും തോടിനുള്ളിലും തിങ്കി വളർന്നു നിന്നിരുന്ന ചെടികൾ വെട്ടിമാറ്റി നീരൊഴുക്ക് സുഗമമാക്കി കഴിയുന്നതു ചെറിയ തോടുകൾ ആശം കുട്ടി വൃത്തിയാക്കിയതുമുലം ഒഴുക്കു വർദ്ധിപ്പിച്ച് തോട് ശുചിയായി നിലനിർത്തി. 2.2 കി.മീ ആകെ ശുചികരിച്ചത്. അതോടൊപ്പം തോടുകൾ വൃത്തിയാക്കി സുക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ച് സമീപ വാസികൾക്ക് ബോധവരെക്കരണം നടത്തി.

കോട്ടയം

കുനുകുഴിപ്പിന്തോട്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻസ് രണ്ടാം വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി 2018 ഡിസംബർ 8 ന് കോട്ടയം മുനിസിപ്പാലിറ്റിയിലെ കുനുകുഴിപ്പിന്തോടാടിലെ മാലിന്യം നീക്കം ചെയ്തു നവീകരിച്ചു. ഈ തോടിനു 532 മീറ്റർ നീളവും 2.50 മീറ്റർ വീതിയുമുണ്ട്. തോടിന്റെ സംരക്ഷണം അനിവാര്യമാണെന്ന് കണ്ണെത്തിയതിനെന്ന തുടർന്നാണ് ഈ തോടിന്റെ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്തത്. നവംബർ 21 ന് ജില്ലാ കളക്കുറു, ജില്ലാ പ്ലാനിംഗ് ഓഫീസറുമായും യോഗം ചേർന്നു. നവംബർ 22 ന് നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

ഈടെ രൂപരേഖ തയ്യാറാക്കുന്നതിന് യോഗം കൂടി. നവംബർ, ഡിസംബർ മാസങ്ങളിലായി നാല് യോഗങ്ങൾ കൂടെ ചേരുകയുണ്ടായി. പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നോട്ടീസ്, പ്രദേശവാസികൾക്ക് നൽകി. വാർഷിക കാൺസിലറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സമീപവാസികൾക്കും റസിഡൻസ് അസോസിയേഷനും അറിയിപ്പ് നൽകി. ഹരിതകേരളം മിഷൻ ലൈഭരണം ജീവൻ' പുസ്തകം വിതരണം ചെയ്യുകയും പരിപാടി നടക്കുന്ന പ്രദേശത്തു 'എൻ്റെ നാട് എൻ്റെ നദി' പോസ്റ്റർ പ്രദർശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. കോട്ടയം നഗരസഭ അഖ്യക്ഷ ഡോ. പി.ആർ. സോന നവീകരണ പരിപാടികൾ ഉട്ടലാടനം ചെയ്തു സംസാരിച്ചു. നിരവധി വിശിഷ്ട വ്യക്തികൾ പങ്കെടുത്തു. നഗരസഭ അഖ്യക്ഷ ഫ്ലാഗ് ഓഫ് ചെയ്തുകൊണ്ട് തോട് വൃത്തിയാക്കൽ ആരംഭിച്ചു. NSS വിദ്യാർത്ഥിനികളും, പ്രദേശവാസികളും പങ്കെടുത്തു. മണ്ണമാരി യന്ത്രത്തിന്റെ കൂടി സഹായത്തോടെ 532 മീറ്റർ ശുചികരണം നടത്തി. ജലസേചന വകുപ്പ്, നഗരസഭ, കുഷി വകുപ്പ്, ശുചിത്വമിഷൻ, ജില്ലാ ആസൂത്രണ ബോർഡ്, പൊലുപ്പും കൺട്രോൾ ബോർഡ്, ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത്, ഹരിതകേരളം മിഷൻ, ഹരിതകർമ്മസേന, തുടങ്ങിയ സർക്കാർ വകുപ്പുകളും മുണ്ട് കാർമ്മൽ സ്കൂൾ NSS യൂണിറ്റ്, മീനച്ചിലാർ-മീനന്തരയാർ-കൊടുരാർ പുനർ സംയോജന സമിതി, റസിഡൻസ് അസോസിയേഷൻ തുടങ്ങിയ ഏജൻസികളും പങ്കെടുത്തു. റസിഡൻസ് അസോസിയേഷൻ കൂട്ടായ്മ തോടിന്റെ ഭാവി സംരക്ഷണം ഉറപ്പാക്കുമെന്ന് സമയിക്കുകയും, തോടിന്റെ പരിസരത്തു തോടിന്റെ പേരും, 'മാലിന്യം നിക്ഷേപിക്കുന്നതിനും മുള്ളുകൾക്കും' എന്ന ബോർഡ് സ്ഥാപിക്കുന്നതു, തോടിനു ശ്രീലീ പണിയാനുമുള്ള ചുമതല ഏറ്റെടുത്തു. ജനുവരിയേതു പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിക്കും. മുപ്പായി കൊടു ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു ശേഷം കഴിയുന്ന രിതിയിൽ ഈ പ്രദേശത്തെ പാടശേഖരങ്ങളിൽ നന്ദിക്കുഷി ആരംഭിക്കും.

ഇടുക്കി

മരിയാപുരം

ഇടുക്കി ജില്ലയിൽ ഹരിതകേരളം രണ്ടാം വാർഷികത്തോടനുബന്ധിച്ച് പുഴ പുനരുജാവന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി ഏറ്റവും ശ്രദ്ധേയമായ മുന്ന് പരിപാടികളാണ് എടുത്തീയതി സംഘടിപ്പിച്ചത്. ഇടുക്കി ജില്ലയിലെ മരിയാപുരം ശ്രമപഞ്ചായത്തിലെ പെരിയാറിൽ പുഴ നടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. പഞ്ചായത്ത് ഭരണസമിതി അംഗങ്ങൾ പങ്കെടുത്ത യോഗം, CDS അംഗങ്ങൾ പങ്കെടുത്ത യോഗം, വിവിധ വകുപ്പുദ്ദോഗസ്ഥരുടെ യോഗം, പിന്നീട് 3 വിഭാഗങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തിയുള്ള വിപുലമായ യോഗം എന്നിങ്ങനെയാണ് സംഘാടനം നടത്തിയത്. ജനങ്ങളിലേക്ക് നേരിട്ട് ഇരിങ്ങിച്ചേരുന്ന് പുഴയുടെ പ്രാധാന്യവും പാർസ്പര്യിക മുൻഗണനയും പ്രദേശവാസികളെ ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ പുഴ നടത്തത്തിലൂടെ സാധിച്ചു. അംഗണവാടി പ്രവർത്തകരും കൂടുംബശ്രീ പ്രവർത്തകരുമെല്ലാം ഈ പുഴ സംരക്ഷണ പരിപാടിയുടെ പ്രചാരകരായി മാറുകയായിരുന്നു. മുരുകൻ കാട്ടാക്കടയാള കവിതയുൾപ്പെടുത്തി നടത്തിയ മെക്ക് അനൗഭവികൾമുണ്ടായിരുന്നു. തുടർച്ചയായ പത്രവാർത്തകളും പുഴ നടത്തത്തെ കൂടുതൽ ജനങ്ങളിലേത്തിച്ചു.

ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചത് അധികാരിയായിരുന്നു. ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച കൊച്ചുത്രേസ്യ, പാലോസ്, ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് വൈസ് ചെയർ പേഴ്സൺ ഡോ. ടി. എൻ. സീമ, മരിയാപുരം ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച ജോലി മുതലായവർ പങ്കെടുത്തു. പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായി പുഴയേം റാറ്റ് വൃക്ഷത്തെക്കളും നട്ടു. 1500 ഓളം പേര് പരിപാടിയിൽ പങ്കെടുത്ത് 3 കിലോ മീറ്ററോളം ദുരം പുഴയ്ക്കും നട്ടു. മരിയാപുരം പഞ്ചായത്തിന്റെ ‘ഹരിതപുരം പദ്ധതി’ക്ക് പിന്തുണ നൽകുന്നതിനും വേണ്ടിയാണ് ജനകീയ പുഴനടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചത്. തുടർന്ന് സംഘാടക സമിതിയുടെയും ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് ജനപ്രതിനിധികളുടെയും വിവിധ വകുപ്പുകളുടെയും ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ പ്രതിനിധികളുടെയും യോഗം ചേർന്ന് ഭാവി പരിപാടികൾക്ക് രൂപം നൽകി.

തൊടുപുഴ-കുട്ടിത്തോട്

തൊടുപുഴ നഗരസഭയിലെ കോലാനി 29-ാം വാർഡിന്റെ ഹരിതവാർഡ് രൂപീകരണ പ്രവ്യാപനവും ഹരിതക്കേരളത്തിന്റെ രണ്ടാം വാർഷികത്തോടനുബന്ധിച്ച് നടത്തി.

പാറക്കെവ് ജംഗ്ഷനിലെ കുട്ടിത്തോട് വ്യൂത്തിയാക്കിയാണ് ഹരിതവാർഡ് രൂപീകരണ ത്തിന് തുടക്കമെടുത്. ശുചിത്വം, മാലിന്യ പരിപാലനം, ജലസംരക്ഷണം, ജൈവവൈവിധ്യ സംരക്ഷണം, സുരക്ഷിത ഭക്ഷ്യ ഉത്പാദനം തുടങ്ങിയവയിൽ സയം പര്യാപ്ത രാകുക, എന്നതാണ് പദ്ധതികൊണ്ട് ലക്ഷ്യമാക്കുന്നത്. വാർഡിലെ 10 ഹെക്ടറോളം വരുന്ന പാടശേഖരത്തിൽ കൂഷിയിറിക്കാനും തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്. പി.ജേ ജോസഫ് MLA, ഹരിതകേരളം മിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് വൈസ് ചെയർ പേഴ്സൺ ഡോ.ടി.എൻ സീമ എന്നിവർ ചേർന്നാണ് ഹരിതവാർഡ് രൂപവത്കരണ പ്രഖ്യാപനം നടത്തിയത് വാർഡ് കൗൺസിലർ ആർ. ഹരി അധ്യക്ഷനായി.

അടിമാലി ദേവിയാർ

ഹരിതകേരളം രണ്ടാം വാർഷികത്തിൻ്റെ ഭാഗമായി അടിമാലി പദ്ധതിയിൽ ദേവിയാർ പുഴയുടെ വീണ്ടെടുക്കൽ പരിപാടി നടന്നു. കൂർക്ക് ദേവിയാർ കൂർക്ക് അടിമാലി പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി പുഴ ശുചികരിക്കാൻ നൃർ കണക്കിന് സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരാണ് രംഗത്തു വന്നത്. 18 കിലോ മീറ്ററോളം വരുന്ന ഭാഗം ശുചികരിക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം. 3 മാസം കൊണ്ട് പുഴയെ സമ്പൂർണ്ണമായി മാലിന്യ വിമുക്തമാക്കി വീണ്ടെടുക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം. തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ, കുടുംബഗ്രാമി അധികാരിക്കുടുംബം അംഗങ്ങൾ, ഹരിതനേത, സ്വയംസഹായ സംഘങ്ങൾ, പൊതു പ്രവർത്തകർ, പ്രദേശവാസികൾ എന്നിവർ അടക്കം 2500 ഓളം ആളുകളുണ്ട് പങ്കെടുത്തത്. ശൈച്ചികരണ യജമാന പദ്ധതിയിൽ പ്രസിദ്ധീയമായ ശ്രീജ ജോർജ്ജ് ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. സെക്രട്ടറി കെ.എൻ സഹജൻ, ബ്രോക്ക് പദ്ധതിയിൽ സെക്രട്ടറി പ്രവീണ് എന്നിവർ സംസാരിച്ചു.

എറണാകുളം

പുഞ്ചകുഴിത്തോട്

ഹരിതകേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്തിൻ്റെ ഭാഗമായി എറണാകുളം ജില്ലയിലെ മുളക്കുഴി, വേങ്ങുരു പദ്ധതിയിൽ കുളിലും കടന്നു പോകുന്ന പുഞ്ചകുഴിത്തോട് ശുചികരണം നടത്തി. ബഹു. ബ്രോക്ക് പദ്ധതിയിൽ പ്രസിദ്ധീയമാർ കെ.പി.വർഗീസ് ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിദ്ധീയ കുണ്ഠിമോൾ തക്കപ്പൻ, ബ്രോക്ക് പദ്ധതിയിൽ മെമ്പർ എ.പി.പ്രകാശ്, ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ അംഗം സിന്യൂ അരവിൻ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു. ബ്രോക്ക് പദ്ധതിയിൽ അംഗങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ, സ്ഥലംവിട്ടു നൽകേണ്ടവരുടെ വിടുകളിൽ സ്കൂൾ പ്രവർത്തനം, നോട്ടീസ് വിതരണം എന്നിവ സംഘടിപ്പിച്ചു. പെരിയാറിൽ അവസാനിക്കുന്ന ഇതു തോട് അറുകുറപ്പണികളുടെ അഭാവവും മുലവും മാലിന്യ നിക്ഷേപം മുലവും ചെളിയും കാടും നിറഞ്ഞ നാശാനുഖേയ അവസ്ഥയിലായിരുന്നു. കുടാതെ തോടിൻ്റെ ഇരുക്കരകളിലും മണ്ണിടിച്ചിലും കയ്യേറവുംമുലം 8 മീറ്റർ വിതിയുണ്ടായിരുന്ന തോട്, പലയിടങ്ങളിലും 4 മീറ്ററായി കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈതോടെ വെള്ളപൊക്കം മുലം സമീപത്തെ നൃരേക്കരോളം വരുന്ന പാടശേഖരത്തിലെ കൂഷി നാശം പതിവായി. ഇതുകൊണ്ട് കർഷകർ കൂഷി ഉപേക്ഷിക്കേണ്ട സാഹചര്യമുണ്ടായി.

പ്രസ്തുത സാഹചര്യത്തിൽ ബ്ലോക്ക് ശ്രാമപദ്ധതികളുടെ സംയുക്ത പദ്ധതിയായി തോടിന്റെ 750 മീറ്ററോളം വരുന്ന ഭാഗത്തിന്റെ നവീകരണം ജനപക്ഷാളിത്വത്തോടെ നടന്നു. പാടശൈലേഖനമിതിയുടെ സഹായത്തോടെ ഇരുവശത്തുമുള്ള കർഷകരെ പറഞ്ഞു ബോധ്യപ്പെടുത്തി തോടിന്റെ വീതി 8 മീറ്ററാക്കി വർദ്ധിപ്പിച്ച്, മാലിന്യങ്ങൾ, ചെളി എന്നിവ നീക്കം ചെയ്ത് ആഴം കുട്ടാൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. 3 കി.മീറ്റർ രോളം പുഴ നടത്തം ഉണ്ടായിരുന്നു. എൽ.എസ്.ജി.ഡി. എഞ്ചിനീയറിംഗ് വിഭാഗത്തിന്റെയും ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത്, ബ്ലോക്ക് പദ്ധതിയത്ത്, കോടനാട് പാടശൈലേഖനമിതി എന്നിവ രൂടെ സഹകരണത്തോടെയാണ് പ്രവർത്തനം സംഘടിപ്പിച്ചത്. 300 ഓളം പേര് പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തു. ഭാവി പ്രവർത്തനം എന്ന നിലയിൽ 4 കി.മീറ്ററോളം നീളം വരുന്ന പുഞ്ചകുഴിതോടിന്റെ ചെരിയാർ വരെയുള്ള ഭാഗം വീതി കുടി ആഴം വർദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഈ ശ്രാമ-ബ്ലോക്ക് പദ്ധതിയത്തുകളുടെ തുടർവർഷത്തെ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിനും മെമനർ ഇൻഡസ്ട്രിസ്, ഹരിത കേരളം പദ്ധതിയിലും ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിനും ശുപാർശ ചെയ്യാൻ തീരുമാനിച്ചു.

ചെറുവേലിക്കുന്ന് തുറ

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി പെരിയാറിന്റെ കൈവഴിയായ തോടിന്റെ ഭാഗമായ എറിണാകുളം ജില്ലയിലെ വാഴക്കുളം പദ്ധതിയിലെ ചെറുവേലിക്കുന്ന് തുറ ശുചികരണം നടത്താൻ തീരുമാനിച്ചു. ജില്ലാ കളക്കുർ, വാഴക്കുളം ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിച്ച്, പദ്ധതിയത്ത് അംഗങ്ങൾ, ഹരിതക്കേരളം ജില്ലാ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നാശോന്നുവമായ തോട് സന്ദർശിച്ച്, ഹരിതകേരളം ജില്ലാ മിഷൻ വഴി ഫ്രോജ്കുട്ട് പ്രോഫോസൽ തയ്യാറാക്കി ബി.പി.സി.എൽ കൊച്ചി റിഫേറ്ററിയിൽ നിന്നും 4 ലക്ഷം രൂപ സി.എസ്.ആർ. എൻ ലഭ്യമാക്കി. ഈ നായി മുന്ന് യോഗങ്ങൾ ചേർന്നു. ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ നേതൃത്വത്തിൽ പദ്ധതിയിൽ 12-ാം വാർഷിയിൽ ശുചികരണ യജത്തം സംബന്ധിച്ച് പ്രചരണം നടത്തി. 2 കി.മി. പുഴ നടത്തവും 1 കി.മി. നവീകരണവും നടത്തും. മെമനർ ഇൻഡസ്ട്രിസ്, എൽ.എസ്.ജി.ഡി. എഞ്ചിനീയറിംഗ് വിഭാഗം, ബി.പി.സി. എൽ കൊച്ചി റിഫേറ്ററി എന്നിവരുടെ സഹകരണവും പങ്കാളിത്തവും ലഭിക്കും. ഭാവി പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ ചെറുവേലിക്കുന്ന് തുറയിലെ നിലവിലുള്ള ചെക്ക് ഡാമിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തെ ചെളിയും പായലും മാലിന്യങ്ങളും നീക്കം ചെയ്യാൻ തീരുമാനിച്ചു. ചെളി നീക്കം ചെയ്തു 1 മീറ്റർ രോളം ആഴം കുടി വൃത്തിയാക്കും. തുടർന്ന് തോട് പെരിയാറിൽ പതിക്കുന്നത് വരെയുള്ള ഭാഗം വെങ്ങോല പദ്ധതിയിൽ കുടി സഹകരണത്തോടെ ശുചികരിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സീകരിക്കും. പുഴയിലേക്ക് മാലിന്യക്കുഴലുകൾ തുറന്നുവച്ചിരിക്കുന്ന പ്രസ്തുതിയിൽ പുരുഷരുടെ മുതൽ രണ്ട് ത്രിക്കാലത്തിനുള്ളിൽ പ്രവൃത്തനങ്ങൾ പുർത്തികരിക്കാനാണ് തീരുമാനം.

തൃശ്ശൂർ

പെരിങ്ങാട് പുഴ

പാവാട്ടി പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടെ പെരിങ്ങാട് പുഴയുടെ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഡിസംബർ 8 ന് ആരംഭിച്ചു. ജില്ലാതല പ്രവർത്തനോൽപാടമാം ബഹു.ജില്ലാ പദ്ധതിയിൽ പ്രസിധി മേരി തോമസ് നിർവ്വഹിച്ചു. മുമ്പ് ഇവിടെ ബണ്ട് കെട്ടി ചെമ്മീൻ കുഴി നടത്തിയിരുന്നു. മത്സ്യബന്ധനവും നടത്തിയിരുന്നു. ഇവ തിരികെ കൊണ്ടുവരേണ്ടതുണ്ട്. എ.ഐ.എൽ.എ ശ്രീ. മുരളി പെരുന്നെല്ലിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ എല്ലാ പദ്ധതിയുടെയും ജനപ്രതിനിധികളുടെയും മറ്റു ജീവനക്കാരുമായും വിപുലമായ ഫോഗാ വിളിച്ച് തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് രൂപം നൽകും.

കനോലി കനാൽ

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്രോടനുബന്ധിച്ചു തൃശ്ശൂർ ജില്ലയിലെ എടത്തുരുത്തി - കനോലി കനാൽ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ 2018 ഡിസംബർ 8-ാം തീയതി റാവിലെ 9 മണിക്ക് ബഹു. എ.ഐ.എൽ.എ. ഇ.ടി. ടെസൻ മാസ്റ്റർ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. പ്രസ്തുത പ്രവർത്തനത്തിൽ എടത്തുരുത്തി പദ്ധതിയുടെ പ്രസിദ്ധീയർ ശ്രീമതി. ബൈന പ്രദീപ് അധ്യക്ഷത വഹിച്ചു. കനോലി കനാലിയ്ക്ക് ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആത്ത് വാർഡ് മെമ്പർമാരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇരുന്നുനോളം പേര് വരുന്ന തൊഴിലും റപ്പ് പദ്ധതി അംഗങ്ങൾ നടത്തി. കടലിൽ നിന്നും ഉപ്പുവെള്ളം കനോലികനാലിലേക്ക് കയറാതിരിക്കാൻ വേണ്ടിയുള്ള സ്ഥൂലിസൈകളുടെ നിർമ്മാണവും, ഇരുപതോളം കുളങ്ങളുടെ പുനരുഭാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും മെമനർ ഇരിഗേഷൻ 2018 -19 പദ്ധതിയിൽ

ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ജൈവ മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. പ്രാരംഭോദ്ധനയിൽ തന്നെ ഏകദേശം പുഴയുടെ ഒരു കിലോമീറ്ററോളം വ്യതി യാക്കാൻ സാധിച്ചു.

പാലക്കാട്

മാനദംപുഴ

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാംവാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി പാലക്കാട് ജില്ലയിലെ വടക്കാ വേർത്തി ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ മംഗലം പുഴയോരം ശുചികരണം നടത്തി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ജില്ല ചെയർപേഴ്സൺും, ജില്ല പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റുമായ അഡാ.കെ.ശാന്തകുമാരി നിർവ്വഹിച്ചു. ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. അനിത പോൾസൺ അധ്യക്ഷത വഹിച്ചു. മാലിന്യം കുന്നുകുടിയി കൂട്ടു മംഗലം പുഴയോരത്ത് 8 ഏക്കർ സ്ഥലം പൂർണ്ണമായും ശുചികരിച്ചു. 8 മുതൽ 10 മീറ്റർ വരെ പുഴത്തിരുന്ന് വ്യതിയാക്കി ഒരു നിരയായി മുളകളും ശേഷിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങളിൽ പുഴയോരവുക്കൾക്കും വച്ചുപിടിപ്പിച്ചു. എല്ലാ വർഷവും ശബരിമല തീർത്ഥാടകരുടെ കൂബം കേന്ദ്രമായതിനാൽ ഏറെ മലിനമാണ് ഈ പ്രദേശം. ഹരിതക്കേരളം റിസോഴ്സ് പേഴ്സൺ ടീം ഫലപ്രദമായി ഇടപെട്ട ഇവിടുത്തെ കച്ചവടക്കാരോടും മറ്റു താമസക്കാർ

രോട്ടും ഈ പ്രദേശം ശുചിയാക്കി വെയ്ക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത ബോധ്യപ്പെടുത്തി കൊണ്ടുള്ള കൃംഗയിൽ നടന്നു വരുന്നു. പുശ്യയോരത്തെ കയ്യേറിയ 8 ഏക്കർ സ്ഥലം തിരിച്ചു പിടിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. പദ്ധതിയിൽ ഭരണസമിതിയ്ക്ക് ഏറെ അഭിമാനം നൽകിയ പ്രവർത്തനമായിരുന്നു ഈത്. പദ്ധതിയിൽ ഭരണസമിതി വരുന്ന പുശ്യയുടെ 8 മീറ്റർ തീരം ഭരണസമിതി അംഗങ്ങൾ, ബ്ലോക്ക് പദ്ധതിയിൽ അംഗങ്ങൾ, ജില്ലാ പദ്ധതിയിൽ അംഗം, ഉദ്യോഗസ്ഥർ, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ വലിയ ജനപക്ഷാളി തത്തേതാട ശുചീകരിച്ചു.

മംഗലംപുഴ വീണ്ടെടുക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ആലത്തുർ പദ്ധതിയിലെ കാവത്തുകൂളം മുതൽ കുടംമുച്ചി വരെ ഏതാണ് 11 ഏക്കർ വിസ്തീർണ്ണത്തിൽ പുശ്യയുടെ തീരം വൃത്തിയാക്കി. ഇവിടെ വുക്കഡിവൽക്കരണം നടത്തി വരുന്നു. ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് പി.വി.ഗംഗാധരൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. ഹരിതകേരളം മിഷൻ റിസോഴ്സ് പേഴ്സൺമാരായ എ മോഹനൻ, ഡോ.കെ.വാസുദേവൻ പിള്ള എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു. കഴിഞ്ഞ പ്രളയകാലത്ത് ഒരുക്കിൽ വലിയമാറ്റം ഉണ്ടായ പുശ്യതീരമായതിനും വീണ്ടെടുക്കൽ പ്രവർത്തനത്തിന് റവന്യൂ വകുപ്പിന്റെ പിന്തുണ കൂടി ഉറപ്പുവരുത്തി കൊണ്ടാണ് ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ ഇന്ന് പ്രവർത്തനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടത്. ദേശീയ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി തൊഴിലാളികൾ ഉൾപ്പെടെ 106 പ്രവർത്തകർ ശുചീകരണത്തിലും വുക്കഡിവൽക്കരണത്തിലും പങ്കെടുത്തു.

കണ്ണൂർ ഗ്രാമപദ്ധതിയിലെ കൊള്യയക്കാട് പ്രദേശത്താണ് മംഗലംപുഴയുടെ തീരം സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നത്. പതിപാടിയുടെ ഉദ്ഘാടനം കണ്ണൂർ ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് റജിമോൻ നിർവ്വഹിച്ചു. ബ്ലോക്ക്, ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ അംഗങ്ങളും സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരും തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി അംഗങ്ങളും ഉദ്യോഗസ്ഥരും ഹരിതകേരളം മിഷൻ റിസോഴ്സ് പേഴ്സൺമാരും പങ്കെടുത്തു. തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിലെ തൊഴിലാളികൾ ഉൾപ്പെടെ 89 പേര് പുശ തീരം സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. ഏതാണ് 5.5 ഏക്കർ സ്ഥലം പുശയുടേതായി കണ്ടെത്താനും സംരക്ഷിക്കാനും കഴിഞ്ഞു. മംഗലംപുഴയുടെ ഈ തീരത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾക്ക് അനുസ്യൂതമായ മുളയിനങ്ങളും വുക്കഡിവൽക്കരണം പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളത്. 20 ഏക്കർ സ്ഥലമെങ്കിലും ശുചീകരണം നടത്തി വുക്കഡിവൽക്കരണം വച്ചുപിടിപ്പിച്ച് വീണ്ടെടുക്കാനായി തീരുമാനിച്ചു. അതിനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു.

ഗായത്രീ നദീതടം

പാലകാട് ജില്ലയിലെ നെന്മാറ ഗ്രാമ പദ്ധതിയിൽ കണ്ണൂർക്ക് പ്രദേശത്തുള്ള അഞ്ചാം വാർഡിലെ ഗായത്രീ നദീതടത്തിലുള്ള ഒന്നും ഒഞ്ചും നിര നിർച്ചാൽ പുനരുജ്ജീവനം നടത്തി വീണ്ടെടുക്കുന്നതിന് വിപുലമായ പതിപാടികൾ നടന്നു. ബഹു.ജലവിഭവ വകുപ്പ് മന്ത്രി ശ്രീ. കെ.കൃഷ്ണൻകുട്ടിയാണ് വീണ്ടെടുക്കൽ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചത്. ബഹു. നെന്മാറ എം.എൽ.എ ശ്രീ. കെ ബാബു അധ്യക്ഷനായിരുന്നു. മൺസ്യലത്തിലെ മുഴുവൻ ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ്മാരും, കൊല്ലങ്കോട്, നെന്മാറ ബ്ലോക്ക് പദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് മാരും ഉൾപ്പെടെ 560 പേര് പങ്കെടുത്തു. നദീ തീരത്തിൽ വുക്കഡിവൽക്കരണം നട്ടുപിടിപ്പിച്ച് ഹരിതകേരളം മിഷൻ വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന പച്ചത്തുരുത്തായി

മുഴുവൻ പ്രദേശത്തെ മാറ്റുക എന്നതാണ് ലക്ഷ്യം. 20 ഹെക്ടർ ഭൂമി ജനകീയ പകാളി തത്തേതാട ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ തിരിച്ചുപിടിച്ചാണ് ഈ പച്ചത്തുരുത് രൂപം കൊള്ളുന്നത്. ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ തയ്യാറാക്കുന്ന നീർത്തട പ്ലാനുകളോടൊപ്പം അതായും നീർത്തടങ്ങളിലെ ജലവിഭവ ബധ്യജറ്റ് കൂടി തയ്യാറാക്കണമെന്ന് ഉദ്ദേശം പ്രസംഗത്തിൽ മന്ത്രി നിർദ്ദേശിച്ചു. ഹരിതക്കേരളം മിഷനോടൊപ്പം നിന്ന് കാർഷിക ജലവിഭവ മേഖലയുടെ വളർച്ചയ്ക്ക് ആവശ്യമായ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കണമെന്ന് യോഗത്തിൽ സംബന്ധിച്ച ത്രിതല പഞ്ചായത്തുകളോട് മന്ത്രി അല്പർത്ഥമിച്ചു. തുടർന്ന് നടന്ന ഇങ്കോ ഡവലപ്പമെന്ത് ക്യാമ്പ് ഉദ്ഘാടനം ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് സ്കാൻഡിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺ ശീത ടൈച്ചർ നിർദ്ദേശിച്ചു.

അടുത്ത മുന്ന് വർഷം കൊണ്ട് കോരളത്തിനുള്ളിടെ നടക്കുന്ന അതിപ്രധാനമായ വുക്കഷവൽക്കരണ പരിപാടിയായി ഇതിനെ മാറ്റാനാണ് നാടുകാരുടെ ശ്രമം. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി എല്ലാ ആച്ചപകളിലും ഇങ്കോ ഡെവലപ്പമെന്ത് ക്യാമ്പുകൾ ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ നേതൃത്വത്തിൽ നടന്നു വരികയാണ്. ഇതുവരെയായി 5 ക്യാമ്പുകൾ പൂർത്തീകരിച്ചു. 270 എസ്.സി.സി, എസ്.എസ്.എസ് വിദ്യാർത്ഥികൾ ഇതിനകം തന്നെ ഈ ക്യാമ്പുകളിൽ പങ്കെടുത്തിട്ടുണ്ട്. ശേഷിക്കുന്ന നാല് സ്ഥലങ്ങളിൽ കൂടി പുഴ തീരം വീണ്ടെടുക്കൽ രീതിയിൽ കണ്ണെത്തിയിട്ടുണ്ട്. അതിനായി വിപുലമായ ആസൂത്രണം വേണ്ടിവരും. അതിനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പിലാണ് ഈപ്പോൾ. മംഗലം പുഴ വീണ്ടെടുപ്പിന്റെ ഭാഗമായി 20 പ്രധാന ജലസേബനസ്ഥലങ്ങളുടെ പുനരുപജ്ജിവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഒരു കോടി രൂപയുടെ പ്ലാൻ ഫലഭൂപദ്ധേണാഗിച്ച് നിർദ്ദേശിക്കും.

മലപ്പുറം

വേരിങ്ങാവ് മണക്കെവ് തോട്

2018 നവംബർ 26 ന് ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് ഭരണസമിതി കുട്ടാംബവശി തോഴിലുറപ്പു പ്രവർത്തകൾ, ആശാ പ്രവർത്തകൾ എന്നിവയുടെ യോഗങ്ങൾ ചേർന്നു. ബാനർ

പ്രചാരണം ഉണ്ടായിരുന്നു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ശ്രീമതി. വിമല പാറക്കണ്ണടതിൽ രാവിലെ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. തുടർന്ന് നടന്ന ബോധവൽക്കരണ പരിപാടിയിൽ 112 പേര് പങ്കെടുത്തു. 3.5 കിലോമീറ്റർ പുഴനടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. 1 കിലോമീറ്റർ ശുചികരണം നടത്തി. കൃഷി വകുപ്പിന്റെ പങ്കാളിത്തം ഉണ്ടായിരുന്നു. കുടാതെ കുടുംബഗ്രൂപ്പുകൾ ദേശിയ തൊഴിലുറപ്പു പരിപാടി കളുടെ പങ്കാളിത്തവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ആകെ 110 പേര് പങ്കെടുത്തു.

മുഖ്യപ്രാദം -വൈപ്പിനി നിർത്തം

വിവര ശേഖരണത്തിനായി സർവ്വേ നടത്തി. അതിനായി ഒരു വാർഡിൽനിന്നും 5 വീതം രണ്ടു വാർഡിൽ നിന്നും 10 സ്കൂളുകൾ രൂപീകരിച്ചു പ്രവർത്തനം നടത്തി. തുടർന്ന് ശ്രാമസഭ യോഗം, സ്വാഗതസംഘം രൂപീകരണം എന്നിവ നടത്തി. പ്രചാരണത്തിന് ഒരി കുടുംബഗ്രൂപ്പുകൾ സ്കൂളുകളിൽ അനുഭവിച്ചു നടത്തി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം ജില്ലാ കളക്ടർ ശ്രീ. അമിത് മീന എ.എ.എൻ നിർവ്വഹിച്ചു. ഉദ്ഘാടന ചടങ്ങിന് ശേഷം ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടന്നു. 500 മീറ്റർ ശുചികരണ പ്രവർത്തനമാണ് നടന്നത്. ദേശിയ തൊഴിലുറപ്പ്, കുടുംബഗ്രൂപ്പുകൾ എന്നിവയിൽ നിന്നുണ്ടാക്കിയ മുഖ്യപ്രാദം 310 പേര് ഈ പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കെടുത്തു.

മാനവത്ത് തോട് - പുഴക്കാട്ടിരി പഞ്ചായത്ത്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു മലപ്പുറം ജില്ലയിലെ പുഴക്കാട്ടിരി പഞ്ചായത്തിൽ ശുചികരണത്തിനായി ഏറ്റുടന്തരത്ത് മാനവത്ത് തോടാണ്.

ശുച്ചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പദ്ധതി രൂപീകരണത്തിനായി പദ്ധായത്തിലെ യോഗങ്ങളും, പ്രാദേശിക യോഗങ്ങളും, ഒപ്പം കർഷകരുടെ യോഗങ്ങളും നടത്തി. ബാനറുകൾ, നോട്ടീസ് ബോർഡുകൾ മുതലായവയിലൂടെ പ്രചാരണങ്ങൾ നടത്തി. കട്ടങ്ങപുരം സ്കൂൾ എസ്.പി.സി. കേഡറ്റുകളും അഭ്യസാപകരും പക്കടുത്ത ഷേഡാഷയാത്ര പ്രവർത്തന പ്രചാരണങ്ങൾക്ക് മിഴിവേക്കി. പുഴ പുനരുപ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം പബ്ലിക് എം.എൽ.എ. ശ്രീ. അഹമ്മദ് കബീർ നിർവ്വഹിച്ചു. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ മെഡാവികളും ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ഉദ്യോഗസ്ഥരും ചടങ്ങിൽ പങ്കെടുത്തു. ഉദ്ഘാടന ചടങ്ങുകൾക്കു ശേഷം ഹരിതകർമ്മ സേനാംഗങ്ങളുടെ നാടൻപാട്ടോടു കൂടി ശുച്ചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. തോടിരെ കൈവഴികൾ ശുച്ചീകരിക്കുകയും പ്ലാറ്റിക് മാലിന്യങ്ങളും ചെളിയും നീക്കം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. കയ്യേറിയ സഹഃങ്ങളിൽ സർവ്വേ കല്പ് സ്ഥാപിക്കുകയും തോടിരെ കൈവഴികൾ ആഴം കൂടുകയും ചെയ്തു. എൽ.എസ്.എൻ വോള്ളിയർമാർ ശുച്ചീകരണത്തിൽ സജീവമായി പങ്കെടുത്തു. 450മീറ്റർ നീളുന്ന തോടിരെ 300 മീറ്റർ ശുച്ചീകരിച്ചു. എഴുന്നുറോളം ആളുകൾ ശുച്ചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളികളായി. കൂഷി വകുപ്പ്, ദേശീയ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി തുടങ്ങിയവ നല്ല പിന്തുണ നൽകി. എൽ.എസ്.എൻ, എൻ.പി.സി, കൂൺകൾ, വ്യാപാരികൾ തുടങ്ങിയവർ പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കാളികളായി.

കോഴിക്കോട്

പെരുവൻമാട് തോട്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി കോഴിക്കോട് ജില്ലയിലെ പെരുവൻമാട് തോട് ശുച്ചീകരണ വീണ്ടുടന്തൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി. തോടിരെ

ശുചികരണവും സംരക്ഷണവും നാല് ഘട്ടമായി നടത്തുവാൻ ആൺ ലക്ഷ്യം വച്ചത്. ഒന്നാം ഘട്ടത്തിൽ മാലിന്യങ്ങൾ തോടിലേക്കു എത്താത്ത രീതിയിൽ തടങ്ങുന്നിൽക്കൂടുതലും അതോടൊപ്പം മാലിന്യങ്ങൾ ശേഖരിച്ച് തരം തിരിച്ചു റീസൈക്കിൽ യൂണിറ്റിൽ എത്തിക്കുകയുമാണ്. അട്ടിന്തു കുടിയ മാലിന്യം നിക്കം ചെയ്തു ഒഴുക്ക് സുഗമമാക്കുന്നതാണ് രണ്ടാം ഘട്ടം. സംരക്ഷണഭിത്തി നിർമ്മിക്കുന്നതാണ് മൂന്നാം ഘട്ടം. നാലാം ഘട്ടത്തിൽ വീണ്ടും തോടിൽ മത്സ്യം വളർത്തൽ പോലുള്ള പ്രവർത്തങ്ങൾ നടത്തുക.

മുന്നാറുക പ്രവർത്തനങ്ങൾ

പെരുവൻമാട് തോട് സന്ദർശിച്ച് തോടിന്റെ നിലവിലെ അവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കി. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി ഡിസംബർ 1 ന് മുനിസിപ്പാലിറ്റിയിൽ യോഗം ചേർന്നു. പിന്നീട് ഡിസംബർ 3 ന് ആലോചനയോഗങ്ങൾ നടത്തി. ആക്ഷൻ കമ്മിറ്റി രൂപീകരിച്ചു. തോട് വീണ്ടുടുക്കൽ പ്രവർത്തന അശ്രൂതേശവാസികളുടെ പുർണ്ണ പക്കാളിത്തത്തേതാട ഏറ്റുടന്നുകുവാൻ തീരുമാനിച്ചു. ഇതിന്റെ പ്രചാരണത്തിനായി നോട്ടീസ്, ബാനർ എന്നിവ തയ്യാറാക്കുകയും 2018 ഡിസംബർ 6, 7 തീയതികളിൽ ഇത് പ്രദേശവാസികൾക്കും ഉദ്യോഗസ്ഥരക്കും മറ്റും ജനപ്രതിനിധികൾക്കും വിതരണം ചെയ്യുകയുമുണ്ടായി. 2018 ഡിസംബർ 7 ന് ഫറോക്ക് ബി.ഇ.എ.ഒ. സ്കൂളിലെ വിദ്യാർത്ഥികളുമായി ചേർന്ന് പ്രവൃംപന റാലി നടത്തി. റാലിയിൽ ഏകദേശം 75 ഓളം പേരെ പങ്കെടുത്തു.

തോടിന്റെ ഇരുവശത്തും കെട്ടാനുള്ള നേറ്റിനാവശ്യമായ സംവിധാനങ്ങൾ ഒരുക്കി, മാലിന്യം ശേഖരിക്കുന്നതിനുള്ള ചാകൾ, തോട്ടി, വളകൾ, ചാകൾ കെട്ടാനുള്ള കയർ, സുചി തുടങ്ങിയവ ലഭ്യമാക്കി. മാലിന്യം ശേഖരിക്കാനുള്ള ഉപകരണങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുന്നവർക്കുള്ള ലാല്പു ക്രഷണം, കുടിവെള്ളം എന്നിവ ഉറപ്പാക്കി. മരം മുറിക്കുന്നതിനുള്ള ഉപകരണങ്ങൾ, കയർ, തുന്പ, കൊട്ട, തുടങ്ങിയവ

തയ്യാറാക്കി. സി-ഡിഗ്രി മായി ബന്ധപ്പെട്ട് പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ വീഡിയോ ഡോക്യുമെന്ററി തയ്യാറാക്കുന്നതിന് വേണ്ട നടപടികൾ സൈകരിച്ചു.

ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

ഡിസംബർ 8 രാവിലെ 9 മണിക്ക് പെരുവൻമാട് തോട് ശുചികരണവും വീണ്ടും ക്രാഡുകൾ പ്രവർത്തന ഉദ്ഘാടനവും ബഹു. എം.എൽ.എ. ശ്രീ. വി.കെ.സി. മമ്മത് കോയ നിർവ്വഹിച്ചു. ഉദ്ഘാടനത്തിനു ശേഷം ഹരിതകർമ്മസേന അംഗങ്ങൾ, പ്രദേശവാസികൾ, റെസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷൻകൾ എന്നിവ ചേർന്ന് ശുചികരണം ആരംഭിച്ചു. അതോടൊപ്പം തന്നെ ഫറോക്ക് സ്കൂളിലെ ഏകദേശം 100 ഓളം എൻ.എസ്.എസ്. വോള്ളേറിയർമാരും ഈ ദിനത്തിൽ പങ്കാളികളായി.

വയനാട്

വയനാട് ജില്ലയിൽ പുനരുജാരിവന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി തെരഞ്ഞെടുത്തത് കബന്തിയും അതിശൈലീ കൈവഴികളുമായിരുന്നു. ഈതിശൈലീ മുന്നൊരുക്കെ പ്രവർത്തന ആരോഗ്യസേനം, വിവിധ സർക്കാർ വകുപ്പുകളുമായി ചേർന്ന് ഒപ്പചാരിക യോഗങ്ങൾ നടത്തിയതിനോടൊപ്പം എൻ.എസ്.എസ് വിവിധ രാഷ്ട്രീയ കക്ഷികൾ, ജനപ്രതിനിധികൾ എന്നിവരുമായി ചേർന്ന് അനുപചാരിക യോഗങ്ങളും കൂടുകയുണ്ടായി. തുടർന്ന് ജില്ലാ മിഷൻ ടീം കുടി സാധ്യതാ അവലോകനങ്ങൾ നടത്തുകയും ചെയ്തു. പ്രവർത്തന ആസൃതനായി ഏഴ് ഒപ്പചാരിക യോഗങ്ങൾ നടത്തി. 03.12.2018 ന് ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റിശൈലീ അധ്യക്ഷതയിലൂം 13.11.2018 ന് സബ്സിക്ലുഡേയും 24.11.2018 ന് മെനർ ഇൻഡോഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് എംപ്പിനീയർ ശ്രീ. പി.ഡി. അനിത

യുഡേയും ജീല്ലാ കളക്ടറുടെയും 05.12.2018 ന് ജില്ലകളക്ടറുടെയും അധ്യക്ഷതയിൽ യോഗം ചേർന്നു. ഇതോടൊപ്പം 24.11.2018 ന് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ ജീല്ലാ ഓഫീസിൽ വച്ചും 21.11.20018 ന് മെമരി ഇൻഡോഷൻ ചെമ്പാറിലും യോഗങ്ങൾ കൂടി. പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രചാരണം പ്രധാനമായും നോട്ടീസ്, വാട്ട്‌സ് ആപ്പ് പദ്ധതിയിൽ/നഗരസഭയിൽ സംഘാടക സമിതി യോഗങ്ങൾ എന്നിവയിലൂടെ സാധ്യമാക്കി. ശുചികരണ തിന്റെ മുന്നോടിയായി 5 കി.മീ നീളത്തിൽ പുഴനടത്തം നടത്തി. 04.12.2018 ന് വൈത്തിരി പുഴയിൽ മാതൃക പുഴ പടം കിലയുടെ സഹകരണത്തോടെ സംഘടിപ്പിച്ചു. നദീപു നരുജജിവിവ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ജീല്ലാതല ഉദ്ഘാടനം പൊഴുതന ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ സി.കെ ശശീനേരൻ എം.എൽ.എയും മന്ത്രി ശ്രീ.കടന്നപ്പള്ളി രാമചന്ദ്രനും നിർവ്വഹിച്ചു. പദ്ധതിയിൽ നഗരസഭാതലങ്ങളിൽ പ്രസിഡൻറ്, ചെയർപോഴ്സൺ എന്നിവരും ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. ജീല്ലയിലെ 15 പദ്ധതിയുകളിലും 3 നഗരസഭകളിലുമായി ബഹുജന പകാളിത്തത്തോടെയാണ് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോഹിപ്പിച്ചത്. കുടുംബശ്രീ പ്രവർത്തകർ, തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകർ, എൻ.എസ്.എസ്. വിദ്യാർത്ഥികൾ, കോളേജ് വിദ്യാർത്ഥികൾ, രാഷ്ട്രീയ, സാമൂഹിക, സാംസ്കാരിക പ്രതിനിധികൾ തുടങ്ങിയവർ പകാളികളായി. ആകെ 49.6 കി.മീ നീളത്തിൽ ശുചികരണം നടത്തി. റവന്യൂ, ഫിഷറീസ്, ആരോഗ്യം, ശ്രാമവികസന വകുപ്പ്, തദ്ദേശസ്വയംഭരണം, കുടുംബശ്രീ, ശുചിത്വമിഷൻ, ചെറുകിട ജലസേചനം തുടങ്ങിയ വകുപ്പുകൾ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പകാളികളായി.

കണ്ണൂർ

കക്കാട് പുഴ

അനധികൃത കയ്യേറ്റങ്ങളും മലിനീകരണവും കാരണം നാശാനുഖ്യമായ കക്കാട് പുഴയുടെ പുനരുഡ്യാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ രാവിലെ 8 മണിക്ക് കണ്ണൂർ കോർപ്പറേഷൻ മേയർ ഇ.പി.ലതയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ആരംഭിച്ച മലബാർ അവയർന്നസ് ആൻഡ് റിസ്ക്യൂ

കോളയാട് പദ്ധായത്ത്

അമുരക്കണ്ടിപ്പുഴ

മിഷൻ സംസ്ഥാന കൺസൾട്ടന്റ് ശ്രീ. എസ്.യു.സത്ജീവ് പ്രവർത്തനം ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് കൃഷ്ണ ഓഫീസർ തുടങ്ങിയവർ ഉൾപ്പെടെ എഴുപ് തോളം പേര് പങ്കെടുത്തു. രാമചും, ഇന്നറു തുടങ്ങിയവ പുഴയോരത്തെ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു.

പായം പഞ്ചായത്ത്

പായം പഞ്ചായത്തിലെ കർമ്മ പരിപാടികൾക്ക് പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. എൻ. അശോകൻ നേതൃത്വം നൽകി. ബഹു. എം.എൽ.എ. സണ്ണി ജോസഫ് വള്ളിത്രേതാട്ടും ഇരിട്ടി ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. എൻ.ടി. രോസമു കോളിക്കടവിലും ശ്രീ. എൻ. അശോകൻ മാടത്തിലും ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. തുടർന്ന് 18 വാർഡുകളിലും തെയണ നിർമ്മാണം ആരംഭിച്ചു. പഞ്ചായത്തിലെ ചെറുതും വലുതുമായ 32 തോട്ടുകൾ 2343 ആളുകൾ ചേരുന്ന് വൃത്തിയാക്കി. 550 ഓളം തെയണകൾ നിർമ്മിച്ചു. കുടുംബഗ്രേഡി, ഹരിതകർമ്മസേന, തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ യുവജന സംഘടനകൾ, സഹകരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കൂദ്ദുകൾ തുടങ്ങിയവർ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തു. മുന്നൊരുക്കെ മെന്നോണം വിപുലമായ സംഘാടകസമിതിയോഗം 2018 ഡിസംബർ ഒന്നിനും തുടർന്ന് 4, 5 തീയതികളിൽ, എല്ലാ വാർഡിലും കുടുംബഗ്രേഡി, നഗരസമിതി, യുവജന സംഘടനകൾ ജനകീയ യോഗങ്ങൾ ചേർന്നു. നടപ്പ് സാമ്പത്തിക വർഷം 6 സ്ഥിരം തെയണ നിർമ്മിക്കും. ഒപ്പ് 2019-20 വർഷം ജില്ലാ, ബ്ലോക്ക്, ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് തലത്തിൽ 25 തെയണകൾ നിർമ്മിക്കും. കുടാതെ തൊഴിലുറപ്പിൽ 2000 വീടുകളിലെ കിണറുകളിൽ റീചാർജ്ജ് ചെയ്യാനും 100000 മഴക്കുഴികൾ നിർമ്മിക്കുവാനും 20 കിലോമീറ്റർ നീളത്തിൽ തട്ടുതിരിക്കൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കാനും ഒരു വർഷം കൊണ്ട് 150 കിണറുകളും, 10 കൂളങ്ങളും നിർമ്മിക്കുവാനും തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്.

തിലുക്കരി പഞ്ചായത്ത് - തെയണ നിർമ്മാണം

തിലുക്കരി പഞ്ചായത്തിലെ തെയണ നിർമ്മാണാദ്ധ്യാട്ടനം വന്നേൻ തോട്ടിൽ

പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് പി.പി.സുഭാഷ് നിർവ്വഹിച്ചു. പഞ്ചായത്ത് വൈസ് പ്രസിഡന്റ് മറ്റ് ജനപ്രതിനിധികൾ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു. കുടുംബഗ്രേഡി, തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകർ തുടങ്ങി ആയിരത്തോളം പേര് തടയണ നിർമ്മാണത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി 400 താൽക്കാലിക തടയണകൾ നിർമ്മിച്ചു. ഇതിനു മുന്നോടിയായി പഞ്ചായത്ത് തലത്തിലും വാർഡ്‌തലത്തിലും പ്രചാരണങ്ങൾ നടന്നു.

പോവുർ പഞ്ചായത്ത് -തടയണ നിർമ്മാണം

പോവുർ പഞ്ചായത്തിൽ തൊണ്ടിയാം, മാവടി പാടശ്രേവരം, നംബിയോട് തോട്, ഗോശാലപുരം തോട്, മുതിങ്ങാടി തോട്, തെറുവഴി പുഴ, പോത്തുകുഴിപ്പുഴ, ഗണപതിയാട് പുഴ എന്നിവിടങ്ങളിൽ 12 തടയണകൾ നിർമ്മിച്ചു. ഇതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം വൈസ് പ്രസിഡന്റിന്റെ അധ്യക്ഷതയിൽ ചേർന്ന യോഗത്തിൽ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ജിജി ജോയ് നിർവ്വഹിച്ചു. കുടുംബഗ്രേഡി, തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി എന്നിവർ ഉൾപ്പെടെ എഴുപത്തിനോളം പേര് പങ്കെടുത്തു.

കാടാച്ചിരി വലിയതോട്

കാടാച്ചിരി വലിയതോട് ശുചികരണ പ്രവൃത്തി പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. കെ.കെ. ശിരീശൻ ഉദ്ദേശ്യം ചെയ്തു. 70 ഓളം പേര് ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തു. 250 മീറ്റർ നീളത്തിൽ തോട് ശുചികരണം പൂർത്തിയാക്കി.

മുണ്ടരി പഞ്ചായത്ത് വയൽ തോട്

മുണ്ടരി പഞ്ചായത്ത് വയൽതോട് പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനം പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് എ. പക്കജാക്ഷൻ ഉദ്ദേശ്യം ചെയ്തു. ബ്ലോക്ക് മെമ്പർമാർ, വികസന സ്ഥാന്തിരം കമ്മറ്റി അംഗങ്ങൾ തുടങ്ങിയവർ പങ്കെടുത്തു. 50 ഓളം പേര് പങ്കെടുത്തു. 700 മീറ്റർ വരുന്ന തോടിന്റെ 50 മീറ്ററോളം അന്നേ ദിവസം ശുചികരിച്ചു.

കീചേരികുളം

പാപ്പിനിഗ്രേറി പഞ്ചായത്തിൽ 600 സ്കൂൾ മീറ്ററോളം വിസ്തീർണ്ണം വരുന്ന കുളത്തിന്റെ നവീകരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. തൊഴിലുറപ്പ് അംഗങ്ങളുടെ നിരവധി പേര് പങ്കെടുത്തു. പഞ്ചായത്ത് പ്രതിനിധികൾ, വാർഡ് മെമ്പർമാർ തുടങ്ങിയവർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകി.

ഹരിതീർത്ഥക്കര വെള്ളച്ചാട്ടം

കാക്കോൽ - ആലപ്പുടുരു പഞ്ചായത്തിലെ ഹരിതീർത്ഥക്കര വെള്ളച്ചാട്ട പുനർജജനിപ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. പി.ഉഷ ഉദ്ദേശ്യം ചെയ്തു. ടുറിസം സാധ്യതകൾ ലക്ഷ്യമിട്ട് എക്കോഗാർജ്ജം 13 ലക്ഷം രൂപയുടെ പദ്ധതികളാണ് വെള്ളച്ചാട്ട പ്രദേശത്ത് മഹാത്മാഗാന്ധി ദേശീയ ശ്രാമീകരണ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി നടപ്പാക്കുന്നത്.

നടുക്കണ്ടം വയൽക്കുളം

കുറിക്കാട്ടുർ പദ്ധതിയിലെ പറവന്നുരിൽ ജലം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി നടുക്കണ്ടം വയലിൽ കുളത്തിന്റെ നിർമ്മാണ പ്രവൃത്തികൾ ഹരിതകേരളം മിഷൻ വാർഷികത്തിന്റെ ഭാഗമായി തുടക്കം കുറിച്ചു. ബ്ലോക്ക് തല ഉദ്ഘാടനം ഇരിക്കുർ ബ്ലോക്ക് പദ്ധതിന് പ്രസിഡന്റ് ടി.വസന്തകുമാരി നിർവ്വഹിച്ചു. ജനപ്രതിനിധികൾ, പൊതുപ്രവർത്തകർ പ്രദേശവാസികൾ തുടങ്ങി ഒട്ടനേക്കം പേര് പങ്കെടുത്തു.

തള്ളിയിൽ കുഞ്ഞുകുളം

ആന്തുർ നഗരസഭയിലെ തള്ളിയിൽ കുഞ്ഞുകുളം ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രചാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ 2018 ഡിസംബർ അഞ്ചിന് വാർഡ് തലത്തിൽ നടത്തുകയുണ്ടായി. പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം നഗരസഭാ ചെയർപോഴ്സൺ ശ്രീമതി. പി.കെ.ശ്രീമള ടീച്ചർ നിർവ്വഹിച്ചു. കേഷമകാരു ചെയർമാൻ, ആരോഗ്യ കമ്മിറ്റി ചെയർപോഴ്സൺ, കെ.പി.ശ്രീമള, വാർഡ് കമ്മിറ്റിലർമാർ തുടങ്ങിയവർ സംസാരിച്ചു. കുടുംബശ്രീ അംഗങ്ങൾ, ഹരിതകർമ്മസേനക്കാർ, തൊഴിലുറപ്പ്കാർ, പൊതുപ്രവർത്തകർ തുടങ്ങി 56 പേര് ശുചീകരണത്തിൽ പങ്കെടുത്തു.

കല്ലുന്ദം തോട്

കതിരുർ പദ്ധതിയിൽ വിവിധ വാർഡുകളിലായി കല്ലുന്ദം തോട് ശുചീകരണ പ്രവ്യതികൾ നടന്നു. കതിരുർ ഗ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് ഷിംബ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു ശുചീകരണ പ്രവർത്തനത്തിൽ പൊന്നും കതിരുർ ഏരിയ കൂപ്പുകൾ, തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ, കുടുംബശ്രീ പ്രവർത്തകർ തുടങ്ങി 50 ഓളം പേര് പങ്കെടുത്തു.

മുംഖപുരം മുലകുളം നവീകരണം

ചെറുകുന്ന് പദ്ധതിയിലെ മുംഖപുരം മുലകുളം നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് പി.വി.അസൂൻ കുഞ്ഞ് മാസ്റ്റർ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ ഉൾപ്പെടെ നിരവധി പേര് നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിക്കുന്നു.

തെയ്യം നിർമ്മാണവും കുളം നവീകരണവും-മൊകേരി പദ്ധതി

മൊകേരി പദ്ധതിയിൽ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി നിർമ്മിച്ച നാലു കുളങ്ങളുടെ നവീകരണവും തെയ്യംകളുടെയും നിർമ്മാണവും നടത്തി. പത്തിപ്പാലത്ത് വള്ളിയാൽ ചിറമൽ, ഇളം വള്ളിയായി, മഞ്ചകുണ്ട് എന്നിവിടങ്ങളിലും പാടാലപ്പു ഭയിലും ആൺ നിർമ്മിച്ചത്. പ്രസ്തുത പ്രദേശങ്ങളിലെ തെയ്യം സംരക്ഷണ കമ്മിറ്റി അംഗങ്ങൾ, ജനപ്രതിനിധികൾ, നടുക്കാർ തുടങ്ങിയവർ അടങ്കിയ 15 ഓളം ആർക്കാർ നിർമ്മാണത്തിൽ പങ്കു ചേർന്നു. പദ്ധതിയിൽ പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. വിമല ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. കുടാതെ പദ്ധതിയിലെ കല്ലിക്കുളം, താഴേതരവെത്ത് കുളം, മൊകേരി വയലിലെ രണ്ടു കുളങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയുടെ നവീകരണവും ഹരിതകേരളം മിഷൻ വാർഷികത്തോടനുബന്ധിച്ചു നടത്തി.

മണ്ണാറക്കുളം

2018 ഡിസംബർ 8 ന് നഗരസഭയിലെ മുപ്പതാം വാർഡിലെ മണ്ണാറക്കുളത്തിൽ ജനകീയ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുകയുണ്ടായി. നഗരസഭാ ചെയർമാൻ, വൈസ് ചെയർമാൻ, കൗൺസിലർമാർ, നഗരസഭാ ഫോറ്മേറ്റ് ഇൻസ്പെക്ടർ എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തിലായിരുന്നു ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നത്.

കാസറഗോഡ്

1. മാനുരി - അരയിപ്പുഴ

മടിക്കെ ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ മാനുരി അരയിപ്പുഴയിൽ പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനവും തെയ്യം നിർമ്മാണവും നടന്നു. ഇതിനു മുന്നോടിയായി തൊഴിലാളികളേയും പാടശേഖര സമിതികളേയും ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് സംഘാടക സമിതി രൂപീകരിച്ചു. പ്രവർത്തന പ്രചരണാർത്ഥം 2018 നവംബർ 27 ന് വിളംബര ഷേഖരയാത്ര സംഘടിപ്പിച്ചു. ഉദ്ഘാടനം ബഹു. ശ്രാമപദ്ധതിയ്ക്ക് പ്രസിധി നിർവ്വഹിച്ചു. തെയ്യം നിർമ്മാണത്തിലൂടെ കൂഷിയുടെ പരിപാലന സുഗമമാക്കി. പുഴയുടെ ശുചികരണാർത്ഥം 3 കി.മീ. പുഴനടത്തം സംഘടിപ്പിക്കുയും അതിൽ 2 കി.മീ. ശുചികരണം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

2. പാലക്കുന്ന് തോട്, ഏച്ചിലാകയം - വരമ്പുപാറ തോട്

വെള്ള് എഞ്ചീൻ ശ്രാമപദ്ധതിയിൽ പാലക്കുന്ന് തോട്, ഏച്ചിലാകയം - വരമ്പുപാറ തോട് എന്നിവയാണ് ശുചികരണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുത്തത്. ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിനു മുന്നോടിയായി യോഗ തീരുമാന പ്രകാരം ഡിസംബർ 8 ന് ശ്രാമവാസികളുടേയും തൊഴിലാളികളുടേയും യോഗം ചേർന്നു. 15-ാം വാർഡിലെ പാലക്കുന്ന് തോട് 50 മീറ്റർ നവീകരണം നടത്തി. ഈ പ്രവർത്തനത്തിൽ 30 ആർക്കാർ പങ്കെടുത്തു. ബഹു. പദ്ധതിയ്ക്ക് പ്രസിധി ശീമതി പ്രസിദ്ധ രാജൻ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. അതോടൊപ്പം ഏച്ചിലാകയം-വരമ്പുപാറ തോട് 65 മീറ്റർ ശുചികരണവും നടത്തുകയുണ്ടായി. ഈ പ്രവർത്തനത്തിൽ 28 പേര് പങ്കെടുത്തു.

3. പാലായി വള്ളിക്കുന്നുമേൽ കുളം

നീലേശ്വരം നഗരസഭയിലെ പാലായിവള്ളിക്കുന്നുമേൽ കുളം ശുചികരണത്തിനായി ഏറ്റെടുത്തു. ഇതിനു മുന്നോടിയായി വാർഡ് കൗൺസിലറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ആലോചനായോഗം കൂടി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പോസ്റ്റ് പ്രചാരണം, പ്രചാരണ വിളംബര ഷേഖരയാത്രയും നടത്തുകയുണ്ടായി. കുളം ശുചികരണത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടനം ബഹു. നഗരസഭാ ചെയർമാൻ, പ്രോഫീ കെ.പി. ജയരാജൻ നിർവ്വഹിച്ചു. വിവിധ വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥർ ചടങ്ങിൽ പങ്കെടുത്തു. 400 ച.മീ. വിസ്തീർണ്ണമുള്ള കുളം രൂപീഭവിപ്പിക്കരിച്ചു. പ്രവർത്തനത്തിൽ 96 പേര് പങ്കെടുത്തു. തദ്ദേശ സ്വയം ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കൊപ്പം ആരോഗ്യവകുപ്പ് മറ്റു സന്നദ്ധ സംഘടനകളും ശുചി

കരണ്ടതിൽ പകാളികളായി. ശൈലിക്കുന്ന പണികൾ 2018-19 വാർഷിക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 3 മാസം കൊണ്ട് പൂർത്തിയാക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു.

4. മുഴക്കോം പാടശേവര തോട്

കയ്യുർ ചീമേനി ശ്രാമപ്രവായത്തിൽ ശുചികരണ്ടതിനായി മുഴക്കോം പാടശേവര തോട് തിരഞ്ഞെടുത്തു. ശ്രാമസഭകൾ, വികസന സെമിനാർ, കുടുംബഗ്രൂപ്പ് തൊഴിലാളികൾ തുടങ്ങിയവർലൂടെ പ്രചാരണം നടത്തി. പ്രവർത്തനോട്ടൊടനം ഖഹു, ശ്രാമപ്രവായത്ത് പ്രസിധിച്ച നിർവ്വഹിച്ചു. 2.50 കി.മി. നീളമുള്ള തോട് 150-ലേറെ പേര് ചേർന്ന് ശുചികരിച്ചു. കൃഷിവകുപ്പും, കലാ-സാംസ്കാരിക-രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തകരും മുവു പകാളിത്തം വഹിച്ചു.

5. പരുത്തിപ്പുഴ

കാഞ്ഞങ്ങാട് നഗരസഭ ഹരിത കേരളം മിഷൻ 2-ാം വാർഷികാഘോഷത്തോടനുബന്ധിച്ച് 2018 ഡിസംബർ 8-ാം തീയതി ശനിയാഴ്ച നഗരസഭ പരിഥിത്വത്തിൽ പരുത്തിപ്പുഴ ബഹുജന പകാളിത്ത തോടുകൂടി ശുചികരിക്കുകയുണ്ടായി. രാവിലെ 10 മണിക്ക് ആരംഭിച്ച ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിന് ഖഹു. നഗരസഭ ചെയർമാൻ ശ്രീ. വി.വി. രമേഷൻ നേതൃത്വം നൽകുകയും വാർഡ് കൗൺസിലർമാർ, കുടുംബഗ്രൂപ്പ് പ്രവർത്തകർ, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ ഉൾപ്പെടെ 100 ലധികം പേര് പ്രവർത്തനത്തിൽ പകാളിയാകുകയും ചെയ്തു. ആകെ 150 മീറ്റർ ഭാഗം പായലുകളും മറ്റ് മാലിന്യങ്ങളും നീക്കം ചെയ്ത ഉപയോഗയോഗ്യമാക്കി. ഹരിത കേരളം മിഷൻ 2-ാം വാർഷികതോടനുബന്ധിച്ച് നടന്ന മേൽ പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ നഗരസഭ പരിഥിത്വത്തിൽ ഉപയോഗ ശുന്നമായ കിടമ്പിരുന്ന ജലനിർഗമന മാർഗം പൊതുജനങ്ങൾക്ക് ഉപയോഗപ്രദമാക്കുംവിധം മാറ്റിത്തീർക്കുന്ന തിന്ന് നഗരസഭയ്ക്ക് സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് മുന്നോടിയായി നഗരസഭയെത്തിൽ ജലസംരക്ഷണം, മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജനം തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് വ്യാപകമായ ബോധവൽക്കരണ കൂൺസുകളും സംഘടിപ്പിച്ചു.

6. കുണ്ടുകൊളക്കേ തോട്

ജനപ്രതിനിധികളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ മന്ദേശ്വരം പദ്ധായത്തിൽ കുണ്ടുകൊളക്കേ തോടിൽ ശുചികരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പ്രാദേശിക ദോഗങ്ങൾ നടന്നു. ദോഗ ത്തിൻ്റെ തീരുമാനപ്രകാരം വിളംബര ഫേഡാഷ്യാത്രകൾ സംഘടിപ്പിച്ചു. തോട് ശുചികരണം ബഹു പദ്ധായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. അബ്ദുൾ അസീസ് ഹാജി നിർവ്വഹിച്ചു. തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തനരും അംഗൻവാടി ജീവനക്കാരും ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിൽ മുഖ്യപങ്കുവഹിച്ചു. 150 മീറ്ററിൽ ശുചികരണം നടത്തി. ശുചികരണത്തിൽ ഒരുഞ്ചി നിൽക്കാതെ ജലം മലിനമാകാതെ സംരക്ഷിക്കേണ്ടതിനെപ്പറ്റി പ്രദേശവാസികൾക്കി ടയിൽ ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനം നടന്നു. ഈതിൽ ജനപ്രതിനിധികൾക്കൊപ്പം കുടുംബഗ്രേഡി സി.ഡി.എസും മുഖ്യ പങ്ക് വഹിച്ചു. ആകെ 25 പേര് ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിക്കുംണ്ടായി.

7. അമ്പലത്തറ പേരുർ തോട്

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ അമ്പലത്തറ പേരുർ തോട് നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി. തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ, പുരുഷ സ്വയം സഹായ സംഘങ്ങൾ, കൂൺസുകൾ, കുടുംബഗ്രേഡി പ്രവർത്തകൾ എന്നിവരുടെ സഹകരണത്തോടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു. തോടിൽ തടയണ നിർമ്മിച്ച് കുഴിക്ക് ഉപയോഗപ്രദമാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ യാണ് പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചത്. പരിപാടിയുടെ തുടക്കമെന്നോണം പുഴനടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. തടയണ നിർമ്മാണാർഥാടനം പുല്ലുർ-പെരിയ ഗ്രാമപണ്ഡായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി ശാരദ എന്ന്. നായർ നിർവ്വഹിച്ചു. ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷിക ദിനത്തിൽ പ്രസിഡന്റ്, വൈസ് പ്രസിഡന്റ്, മറ്റ് ജനപ്രതിനിധികൾ എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സർക്കാർ സർക്കാരിതര ഏജൻസികളുടെ പങ്കാളിത്തത്തോടെ ജനകീയമായി തടയണ നിർമ്മാണം നടന്നു. പ്രവർത്തനത്തിൽ 110 പേര് പങ്കാടുത്തു.

8. നെല്ലിയട്ടുകം കുവാറ്റിച്ചാല്

ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കാസർഗോഡ് കരിന്തളം ഗ്രാമപണ്ഡായത്തിൽ നെല്ലിയട്ടുകം കുവാറ്റ് ചാലാണ് ശുചികരണത്തിനായി ഏറ്റെടുത്തത്. ഈ പ്രവർത്തനത്തെന്ന് ആലോചനായോഗം 05.12.2018-ൽ പദ്ധായത്ത് തലത്തിൽ നടന്നു. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ പ്രചാരണം നടത്തി. സാമൂഹ്യ മാധ്യമങ്ങൾ പ്രചാരണത്തിനായി ഫലപ്രദമായി ഉപയോഗിച്ചു. വ്യക്തമായ പദ്ധതികളോടെ ശുചികരണ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചു. പ്രവർത്തനത്തിൻ്റെ ഉദ്ദേശ്യം പി. കരുണാകരൻ എം.പി. നിർവ്വഹിച്ചു. വികസന സ്റ്റാൻഡിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻ, പദ്ധായത്ത് പ്രസിഡന്റ്, മെമ്പർമാർ തുടങ്ങിയവർ പങ്കെടുത്തു. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ തുടക്കം 2 കി.മീ. നീളുന്ന പുഴ നടത്തത്തിലും ആരംഭിച്ചു. തുടർന്ന് ചാലിൻ്റെ

ശുചീകരണം ആരംഭിച്ചു. ഹരിത കേരളം മിഷനെ കൂടാതെ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി നല്കു പങ്കാളിത്തം നടത്തി. രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടികൾക്ക് അതിതമായി സമുഹത്തിന്റെ നാനാ ഭാഗത്തുനിന്നും ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് പിന്തുണ ലഭിച്ചു.

9. ചിത്താരിപ്പും

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ പുന്നുർ-ഇരിയയിൽ നിന്നുമുള്ള ചിത്താരിപ്പും ശുചീകരിച്ചത്. ചിത്താരിപ്പുംയുടെ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി ജില്ലയിലെ ജന പ്രതിനിധികളുടേയും പരിസ്ഥിതി പ്രവർത്തകരുടേയും നേതൃത്വത്തിൽ ചിത്താരിപ്പും യുടെ വിവിധ പ്രദേശങ്ങളിൽ ജനകീയ കൂട്ടായ്മകളുണ്ടാക്കി ശുചീകരണ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും പുഴയോരത്ത് സസ്യങ്ങൾ വച്ചു പിടിപ്പിക്കുന്നതിനുപരിയും 08.5.2018 ന് ചേർന്ന യോഗത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്തു. അളളക്കോട് ചിത്താരിപ്പും യുടെ വിവിധ പ്രദേശങ്ങളിൽ ജനകീയ കൂട്ടായ്മകളുണ്ടാക്കി ശുചീകരണ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും പുഴയോരത്ത് സസ്യങ്ങൾ വച്ചു പിടിപ്പിക്കുന്നതിനുപരിയും 08.5.2018 ന് ചേർന്ന യോഗ ചേർന്ന് പുഴനടത്തം തീരുമാനിച്ചു. 28.05.2018 ന് 50-ഓളം ആളുകളെ പങ്കെടുപ്പിച്ച് പുഴ നടത്തം സംഘടിപ്പിച്ചു. അളളക്കോട് പാലത്തിന് സമീപത്തുനിന്ന് ആരംഭിച്ചു കോടാട്ട് പാലം വരെയുള്ള പുഴ ശുചീകരിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. 04.12.2018 ന് സംഘാടക സമിതി യോഗം ചേർന്നു. ഡിസംബർ 8-ാം തീയതി രാവിലെ 10 മൺകൾ ചിത്താരിപ്പുംയുടെ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കമായി. കാൺതങ്ങാട് ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിലാണ് ചിത്താരിപ്പും സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് തുടക്കം കുറിച്ചത്. ജില്ലാതലെ ഉദ്ഘാടനം ചിത്താരി അളളക്കോട് പാലത്തിനു സമീപം ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് എം. ഗൗരി നിർവ്വഹിച്ചു. ചങ്ങമുഴ കലാ-കാരിക കൂൺ പ്രവർത്തകർ, ഇ.എ.ഒ.എസ്. സ്മാരക ശ്രമമാലയം, വേലാശരം വിശഭാരതി ആർട്ടിസ്റ്റുകൾ ആണ്ട് സ്പോർട്ട് കൂൺ, യുണിബേഴ്സിറ്റി കൂൺ, വാൺഡാർപാട് കർഷക സംഘത്തിന്റെ പ്രതിനിധികൾ തുടങ്ങി 400-ൽ പരം ആളുകൾ സംബന്ധിച്ചു. തുടർന്ന് പുഴയിൽ അടിഞ്ഞുകൂടിയ ജൈവമാലിന്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്തു. ഏകദേശം 2 കി.മീ. നീളത്തിലാണ് പ്രവർത്തനം നടന്നത്. ജൈവ-അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ തരം തിരിച്ച് ശേഖരിക്കുകയും അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ കഴുകി വൃത്തിയാക്കി റീസൈസ്റ്റിംഗിന് നൽകാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തു.

16.12.2018 ന് യുണിബേഴ്സിറ്റിയും ഹരിതകേരളം മിഷൻ നും സംയുക്താഭിമുഖ്യത്തിൽ മാലിന്യ പരിപാലനത്തെ സംബന്ധിച്ചു ബോധവൽക്കരണ കൂണ്ട് നടന്നു. ആ പ്രദേശത്ത് വീണ്ടും മാലിന്യം നിക്ഷേപിക്കാതിരിക്കാൻ ഇത് സഹായിക്കും എന്ന പ്രത്യാശിക്കുന്നു. കുറച്ചും വീണ്ടും മാലിന്യം നിക്ഷേപിക്കാതിരിക്കാൻ ഇത് സഹായിക്കുന്നതിനുള്ള ഇൻവെസ്റ്റിഗേഷൻ പുർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉപുബേള്ലം കയറുന്നത് ഇല്ലാതാകും ബോർഡ് നിലവിലുള്ള കുഴിപ്പിശീലങ്ങളും രണ്ടാം വിള കുഴിപ്പിശീലങ്ങൾ നടത്താൻ സാധിക്കും. പുഴ ഉത്തരവ് സ്ഥാനം മുതൽ പതന സ്ഥാനം വരെ ഇരുക്കരകളിലുമുള്ള ആളുകളെ സംഘടിപ്പിച്ചു പുഴ സംരക്ഷണത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, മാലിന്യം നീക്കം ചെയ്യൽ, ഇരു കരകളിലും മുള, കണ്ണൽ കാടുകൾ തുടങ്ങിയവ വെച്ചു പിടിപ്പിക്കൽ, സാധ്യമായ സ്ഥലങ്ങളിൽ വിശ്രമ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആസൃതണം ചെയ്ത് നടപ്പാക്കും.

10. കളുർ കരിപ്പാർ കളായി കട്ട തോക്

കാസർഗോഡ് ജില്ല, മദ്ദേശവരം ബ്ലോക്ക്, മീനു ശ്രാമപദ്ധതിലെ ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ റണ്ടാം വാർഷികം ആദ്യാഷ്വവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് 9-ാം വാർഡിൽ തോക് ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. ഈ സംബന്ധിച്ച് പദ്ധതി ഭരണസമിതിയിൽ വിശദമായ ചർച്ച നടത്തുകയും ഇതിന്റെയടിസ്ഥാനത്തിൽ 9-ാം വാർഡിൽ കളുർ കരിപ്പാർ കളായി കട്ട തോക് ശുചികരണ പ്രവർത്തനം തെരഞ്ഞെടുക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ തോടിന് ഏകദേശം മൂന്ന് കിലോമീറ്റർ നീളമുണ്ട്. ഈ തോടിന്റെ കരിപ്പാർ എന്ന സ്ഥലത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന വി.സി.ബി. ശുചികരണം നടത്തി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് മുന്നോടിയായി വാർഡ് മെമ്പറുടെ അഭ്യുക്ഷതയിൽ 2 ദിവസം മൂന്ന് ഒരു യോഗം പ്രസ്തുത സ്ഥലത്ത് സംഘടിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഈ തോടി 23 പേര് പങ്കെടുത്തിരുന്നു. യോഗത്തിൽ ജലസംരക്ഷണത്തിനുള്ള പ്രാധാന്യ തെള്ളി ജനങ്ങൾക്ക് ബോധവൽക്കരണം നടത്തി. 14.12.2018 തീയതി കരിപ്പാർ എന്ന സ്ഥലത്ത് ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി. ശുചികരണ പ്രവർത്തനം പദ്ധതി പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിൽ ശ്രീമതി ഷംഷാർ ഷുക്കുർ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. പദ്ധതി സെക്രട്ടറി, മറ്റ് ജീവിവക്കാർ, തൊഴിലാളികൾ, പ്രദേശത്തുള്ള ജനങ്ങൾ ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിൽ പങ്കാളിക്കളായി. പ്രസ്തുത തോടിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തെ ശുചികരണ പ്രവർത്തനം നടത്തി.

11. കുഴിഞ്ഞിക്കളും

മാലിന്യം നിറഞ്ഞു കിടന്ന കുഴിഞ്ഞിക്കളും ശുശ്വീകരിക്കാൻ പദ്ധതി തലത്തിൽ തീരുമാനമെടുത്തു. ഈ കുഴിഞ്ഞി മുന്നോടിയായി നാടുകാരുടേയും സാമൂഹ്യ പ്രവർത്തകരുടേയും യോഗം നവാദ്ധരം മാസത്തിൽ വിളിച്ചു ചേർത്തു. തുടർന്ന് കുഴിഞ്ഞിക്കളും നവീകരിക്കുന്നതിന് തീരുമാനിച്ചു. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രചരണാർത്ഥം കുടുംബഗ്രാമി പ്രവർത്തകർ, കൂൺക്കൾ തുടങ്ങിയവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ പരിസര പ്രദേശങ്ങളിൽ ഗൃഹസ്വന്ധന കൂബനയിനുകൾ നടത്തി. അതോടൊപ്പം

സാമുഹ്യ മാധ്യമങ്ങളുടെ സാധ്യതകൾ പ്രചാരണത്തിന് പരമാവധി ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. കൂളം നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശ്യാട്മകം ബഹു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് നിർവ്വഹിച്ചു. മറ്റു ജന പ്രതിനിധികൾ, സാമുഹ്യ പ്രവർത്തകർ തുടങ്ങിയവർ സന്നിഹിതരായി. പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി നടന്ന സന്ദർശന കൂദാസയിനുകളിൽ ഏകദേശം 200-ലധികം പേര് പങ്കെടുത്തു. 24 മീറ്റർ നീളമുള്ള കൂളത്തിലെ മാലിന്യങ്ങൾ ഒരു ദിവസംകൊണ്ട് നീക്കം ചെയ്തു. ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ തൊഴിലു റപ്പ് പദ്ധതിയുടേയും ഹരിതകർമ്മ സേനാംഗങ്ങളുടേയും സജീവമായ പങ്കാളിത്തം പൂർണ്ണമായും ഉറപ്പാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. കൂളം നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ 394 പേര് പങ്കെടുത്തു.

12. പൈപവളികെ പദ്ധതികൾ

ഹരിതകേരളം മിഷൻ ഭാഗമായി പൈപവളികെ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ 17-ാം വാർഡിലെ ബായിക്കെട്ട്, പൈപവളികെ പദ്ധതികൾ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 10.12.2018 ന് തുടക്കം കുറിച്ചു. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി ഭാരതി ജെ. ഷൈട്ടി, വൈസ് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി സുനിതി വർട്ടി ഡിസുസ്, കേഷമകാരു ട്രാസ്റ്റിംഗ് കമ്മറ്റി ചെയ്തർമാൻ ശ്രീ. എം.കെ. അമീർ, ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് മെമ്പർ ശ്രീ. പ്രസാദ് റായ്, വാർഡ് മെമ്പർമാരായ ശ്രീമതി റാമീയ, സുജാത ബി. റായ്, ശ്രീ. ചന്ദ്ര കൊമ്മുക്കളും, ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് ജീവനക്കാരരായ ശ്രീ. മുസ ബായിക്കെട്ട് (പ്രദേശവാസി) സി.ഡി.എസ്. ചെയ്തേപേഴ്സൻ, സി.ഡി.എസ്./എ.ഡി.എസ്. മെമ്പർമാർ, മറ്റ് പഞ്ചായത്ത് ജീവനക്കാർ എന്നിവരുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ മഹാത്മാ ഗാന്ധി എൻ.ആർ.ഇ.ജി.എസ്. ജോലിക്കാരും ചേർന്ന് പുനരുജ്ജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടങ്ങി. പ്രവർത്തനത്തിന് മുന്നോറുക്ക യോഗങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നു. മഹാത്മാഗാന്ധി എൻ.ആർ.ഇ.ജി.എസ്. ജോലിക്കാരുടെ സേവനം ഉപയോഗപ്പെടുത്തി വീടുകൾതോറും ബോധവൽക്കരണം നടത്തി. പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി ഭാരതി ജെ. ഷൈട്ടി പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉദ്ദേശ്യാട്മകം ചെയ്തു. പ്ലാസ്റ്റിക് വര മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കി പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വേർത്തിരിച്ചു ശേഖരിച്ചു വച്ചു. ഏകദേശം നാല് ഏക്കരോളം വരുന്ന പള്ളം പുനരുജ്ജീവന ഉദ്യമത്തിൽ 120-ഓളം ആളുകൾ പങ്കെടുത്തു. ഒരു വർഷംകൊണ്ട് പൂർത്തീകരിക്കുന്ന ഭാവി പരിപാടികൾക്ക് രൂപം നൽകി.

13. എ.ജി. കൂളം നവീകരണം

തൃക്കരിപ്പുർ പഞ്ചായത്തിൽ എ.ജി. കൂളം ആൺ ശുചികരണത്തിനായി തിര തെതടുത്തത്. പ്രവർത്തനത്തിന് മുന്നോടിയായി പഞ്ചായത്ത് തലത്തിൽ യോഗം വിളിച്ചുചേർത്തു. കുടുംബഗ്രാമങ്ങളിൽ തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികളും പ്രചാരണത്തിനുള്ള മുഖ്യ പങ്കാളിത്തം വഹിച്ചു. കൂളം നവീകരണം ഉദ്ദേശ്യാട്മകം ബഹു. ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി വി.പി. ഫൗസിയ നിർവ്വഹിച്ചു. ജന പ്രതിനിധികൾ, കൂഷി ഓഫീസർ, തൊഴിലു റപ്പ് എബ്ബിനീയർ തുടങ്ങിയവർ പങ്കെടുത്തു. 12 മീറ്റർ നീളവും 12.10 മീറ്റർ വീതിയുമുള്ള കൂളം പ്ലാസ്റ്റിക് മാലിന്യവും ചെളിയും പായലുകളും കോറി കള്ളണ്ട് വൃത്തിയാക്കി. കൂഷിവകുപ്പും കുടുംബഗ്രാമങ്ങളിൽ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയും പ്രവർത്തന അളിൽ മുഖ്യ പക്ഷ

വഹിച്ചു. 74 പേര് ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളികളായി. ഈതോടൊപ്പം കൃഷി ഓഫീസർ, അക്കൗണ്ടന്റ് എഞ്ചിനീയർ എന്നിവരുടെ ബോധവൽക്കരണ കൂറ്റുകളും ഒപ്പം കർഷകരുടെ അനുഭവ വിവരങ്ങൾ സംഘടിപ്പിച്ചു.

14. ചെട്ടുകുഴി കേളു ഗുണ്ണു കുളം

മധുര ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ ശുചികരണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുത്തത് ചെട്ടുകുഴി കേളു ഗുണ്ണു കുളമാണ്. ഈവിടെ പുതിയ കുളം നിർമ്മിച്ചു. പ്രവർത്തന ഏകോപനത്തിനായി വാർഡ് തലത്തിൽ യോഗം കൂടുകയും പ്രചാരണം നടത്തുകയും ചെയ്തു. ഉദ്ഘാടനം ബഹു. ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി മാലതി സുരേഷ് നിർവ്വഹിച്ചു. പ്രവർത്തന തോടൊപ്പം ഭൂഗർഭ ജലത്തിന്റെ അളവ് വർധിപ്പിക്കേണ്ട ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചും കുടിവെള്ള ക്ഷാമതെതക്കുറിച്ചും കുളം മലിനപ്പെടാതെ സുക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യ കത്തയെക്കുറിച്ചുമുള്ള ബോധവൽക്കരണ കൂസ് നടത്തി. പ്രവർത്തനത്തിൽ താഴിലുറപ്പ് പദ്ധതികൾ ഒപ്പം ആരോഗ്യ വകുപ്പും മുഖ്യ പക്ക് വഹിച്ചു. കുളം നിർമ്മാണത്തിൽ 20 പേര് പങ്കെടുത്തു. കുളത്തിന് പാർശ്വഭിത്തി കെട്ടി സംരക്ഷിക്കാൻ തീരുമാനമെടുത്തു.

15. പൊയ്ക്കാച്ചിമൊട്ട് കുളം

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ പൊയ്ക്കാച്ചിമൊട്ട് കുളം പുനരുജ്ജീവന പരിപാടി നടത്തി. ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് വൈസ് പ്രസിഡന്റ്, സ്റ്റോക്ക് പദ്ധതിയും സൂഖ്യം കുമിറ്റി ചെയർമാൻ എഞ്ചിനീയർ സാന്നിഭ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ പ്രവർത്തനത്തിന് മുന്നോടിയായി ഒരു യോഗവും ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികളും നടത്തി. കുളത്തിന്റെ പുനരുജ്ജീവനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഫാം പോൺ നിർമ്മിച്ചു. മഹാതമാ ഗാസി ദേശീയ

ഗ്രാമീന തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി പ്രവർത്തകരുടെ സഹകരണവും ഏകദേശം 35-ഓളം ആളുകളുടെ പകാളിത്വവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഭാവി പ്രവർത്തനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വള്ളിയോട് ഗണ്ണപ്പ് ഫാം പോൺ നിർമ്മാണം നടത്താൻ തീരുമാനിച്ചു.

16. കരുവാക്കോട് ചരൽക്കടവ് തോട്

കാസർഗോഡ് പള്ളിക്കര ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ ശുചികരണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുത്തത് കരുവാക്കോട് ചരൽക്കടവ് തോട് ആൺ. പ്രവർത്തനത്തിന് മുന്നോടിയായി 2018 ഡിസംബർ 3 ന് പഞ്ചായത്ത് തലത്തിൽ യോഗം ചേർന്നു. കുടുംബശ്രീയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ശുചികരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രചാരണം സംഘടിപ്പിച്ചു. ശുചികരണ പരിപാടി കേരള സാമ്പാന ജൈവ വൈവിധ്യബോർഡ് മെമ്പർ സെക്രട്ടറി ഡോ. വി. ബാലകൃഷ്ണൻ അവർകൾ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. ശുചികരണ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ പ്രാരംഭ ഘട്ടമന്നോണം 400 മീറ്റർ 122 പേരുടെ പകാളിത്വത്തോടെ ശുചിയാക്കി. കുടുംബശ്രീ, ദേശീയ ഗ്രാമീന തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ എന്നിവർ പരിപാടിയുമായി സഹകരിച്ചു.

17. മാണിയാട് തോട്

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ മാണിയാട് തോടിന് തെയണ നിർമ്മിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. ഉദ്യോഗസ്ഥ തല യോഗങ്ങളും വാർഡ് സമിതി യോഗങ്ങളും നടന്നു. ബോർഡുകൾ സ്ഥാപിച്ച് പ്രചാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി. തെയണ നിർമ്മാണ ഉദ്ഘാടനം ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് നിർവ്വഹിച്ചു. വൈസ് പ്രസിഡന്റ്, ജനപ്രതിനിധികൾ തുടങ്ങിയവർ പങ്കടക്കുത്തു. പ്രസിഡന്റ് തെയണ നിർമ്മാണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കു റിച്ച് വിശദീകരിച്ചു. പുഴ നടത്തം ഏകദേശം 600 മീറ്ററോളവും ശുചികരണം 600 മീറ്ററോളവും നടന്നു. തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽനിന്നും സഹകരണം ലഭിച്ചു. 54 ആർക്കാർ പങ്കടക്കുത്തു. ഭാവി പ്രവർത്തനത്തെപ്പറ്റി ചർച്ചകൾ നടന്നു. എരവിൽ കൂളം നിർമ്മാണം ഉടൻ ആരഭിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു.

18. ദേരെക്ക ശാന്തനധക കനാൽ

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ ദേരെക്ക ശാന്തനധക കനാൽ പുനരുജ്ജീവനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ചെളി നീക്കം ചെയ്ത് ആഴം കൂട്ടി. ബഹു. പുത്തിനെ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി അരുണ ഉദ്ഘാടനം നിർവ്വഹിച്ചു. വൈസ് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. പി.ബി. മുഹമ്മദ്, കേഷമകാരു സ്ഥിരം സമിതി ചെയർമാൻ ശ്രീ. ചനിയപാടി, വികസന കാരു സ്ഥിരം സമിതി ചെയർപോഴ്സൺ ജയന്തി, ആരോഗ്യ-വിദ്യാഭ്യാസകാരു സ്ഥിരം സമിതി ചെയർപോഴ്സൺ ശാന്തി, പുത്തിനെ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് സെക്രട്ടറി ശ്രീ. കെ. ഹരീഷ്, പുത്തിനെ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് അസി. സെക്രട്ടറി ശ്രീ. സുരേഷ് കെ.ആർ, എ.ജി. എൻ.ആർ.എ.ജി.എസ്. ഓവർസിയർ ശ്രീ. പ്രജാൽ കുമാർ, മേയർ ജയലക്ഷ്മി തുടങ്ങിയവർ പങ്കടക്കുത്തു. വെള്ളത്തിന്റെ ലഭ്യത കുറയുന്നതിനെക്കുറിച്ചും ചെളി നീക്കം ചെയ്ത് പുനരുജ്ജീവനം നടത്തിയാൽ ലഭ്യമാകുന്ന ജല ദ്രോതസ്സിനെക്കുറിച്ചും അതുവഴി കൂഷി കാരുങ്ങളിൽ ഉണ്ടാവുന്ന പുരോഗതിയെക്കുറിച്ചും ആവശ്യമായ

വിവരങ്ങൾ യോഗങ്ങളിൽ ചർച്ച ചെയ്തു. റണ്ട് കി. മീറ്റർ പുഴ നടത്തവും, 1.5 കി. മീറ്റർ ശുചികരണവും നടത്തി. 55 പേര് പങ്കെടുത്തു. കനാലിന്റെ ആഴം കുട്ടി ജലമാർഗ്ഗം തുറന്ന്, കൃഷിയിടങ്ങളിലേയ്ക്ക് കുടുതൽ ജലം എത്തിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് തീരുമാനിച്ചു.

19. ഏടനീർ മധുവാഹിനിപ്പുഴ

കാസറഗോഡ് ജില്ലയിലെ ചെക്കള ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ ഏടനീർ മധുവാഹിനിപ്പുഴ പുനരുജ്ജീവനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് തെയ്യം നിർമ്മിച്ചു. പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ഷാഹിന സലീമിൻറെ അദ്ദുക്കശ്വരതയിൽ ജില്ലാ കളക്കർ ഡോ. ഡി. സജിത്സാബു ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. 500-ഓളം പേര് പങ്കെടുത്ത പരിപാടി നാടിനെ ഉത്സവാന്തരൈക്ഷത്തിലാക്കി. ഇതിനു മുന്നോടിയായി സംഘാടക സമിതി രൂപീകരണ യോഗം സംഘടിപ്പിച്ചു. മെമ്പർമാർ, യുവജന കൂൺ ഭാരവാഹികൾ, കുടുംബഗ്രീ-തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകൾ, സാമൂഹ്യ-സാംസ്കാരിക സംഘടന നേതാക്കൾ എന്നിവർ സംബന്ധിച്ചു. വിവിധ വാർഡുകളിൽ പ്രചാരണ യോഗങ്ങൾ സംഘടിപ്പിച്ചു. പൊതുജനങ്ങൾ, യുവജന കൂൺകൾ, സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥികൾ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു.

പലകയിടൽ പ്രവർത്തനത്തിന് നാടുകാരോടൊപ്പം കളക്കട്ടും പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റും മുന്നിട്ടിനാണ്. ഏടനീരിലെയും പരിസര പ്രദേശങ്ങളിലെയും ഹൈക്കടർ കണക്കിന് തോട്ടങ്ങൾക്കും വയലുകൾക്കും ജലലഭ്യത ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിന് തെയ്യം നിർമ്മാണത്തിലൂടെ സാധിക്കുമെന്ന് പ്രസിഡന്റ് ഷാഹിന സലിം അറിയിച്ചു. കുടാതെ പ്രദേശത്തെ കുടിവെള്ള കഷാമം പരിഹരിക്കുന്നതിനും പച്ചപ്പ് നിലനിർത്തുന്നതിനും തെയ്യം ഉപകാരപ്രദമായും തെയ്യം നിർമ്മാണത്തിന്റെ ഭാഗമായി ചെക്കള ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ വാർഡ് മെമ്പർമാരും 200-ഓളം തൊഴിലുറപ്പ് പ്രവർത്തകരും നാടുകാരും സന്നദ്ധ സേവന രംഗത്ത് സജീവമായി മധുവാഹിനി പുഴയിൽ ശുചികരണ യജ്ഞം

നടത്തി. ഹരിത കേരളം മിഷൻ ജില്ലാ കോർഡിനേറ്റർ ശ്രീ. എം.പി. സുഖേമണ്ണൻ, ശുചിത്രമിഷൻ ജില്ലാ കോർഡിനേറ്റർ, ശ്രാമപഞ്ചായത്ത് വൈസ് പ്രസിഡന്റ് ശാന്ത കുമാർ, ടൂറാന്റിന്റെ കമ്മിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺമാരായ ഷാഹിദ, മുഹമ്മദ് കുത്തൻ, മഹുദ് തെതവള്ളവ്, എൽ.എ. താഹിർ, സദാനന്ദൻ, എം.സി.എ. ഫഹേസ്, സഫീയ, നാസർ കട്ടു കൊച്ചി, അബ്ദുള്ളുൽ കുത്തൻ, സിന്ധു, മണിചന്ദ്രകുമാർ, ജയശ്രീ, എ. അമൃഥൻ, ഓമൻ, റഷീദ്, പഞ്ചായത്ത് സെക്രട്ടറി എം. സുരേഷ് എന്നിവർ സംസാരിച്ചു. 5 കി.മീറ്ററോളം പുഴ നടത്തവും, 800 മീറ്റർ ശുചീകരണവും നടത്തി. ഭാവി പ്രവർത്തനങ്ങളായി പുഴയുടെ പാർശ്വഭിത്തി സംരക്ഷണവും മറ്റു ഭാഗങ്ങളിലെ തടയണ നിർമ്മാണം, എന്നിവ ജനപക്കാ ഇത്തരെതാട്ട് നടത്തുമെന്ന് തീരുമാനിച്ചു.

20. പാടി കോളനി കുളം നവീകരണം-ബളാൽ ശ്രാമപഞ്ചായത്ത്

ഹരിതകേരളം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ബളാൽ ശ്രാമപഞ്ചായത്തിലെ 5-10 വാർഡിലെ പാടി എസ്.ടി. കോളനി കുളം നവീകരിച്ചു. പ്രവർത്തിയുടെ ഉദ്ദേശ്യാടം പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി രാധാമൻ എം. നിർവ്വഹിച്ചു. മെന്പർമാർ കുടുംബഗ്രാമി പ്രവർത്തകൾ, തൊഴിലുറപ്പ് തൊഴിലാളികൾ, മറ്റ് സന്നദ്ധപ്രവർത്തകൾ തുടങ്ങിയവരുടെ പങ്കാളിത്തങ്ങളാടുകൂടി കുളനവീകരണം പൂർത്തികരിച്ചു. കാടുമുടി ചപ്പുചവറുകൾ നിറഞ്ഞ് ഉപയോഗശൃംഖലയുമായ കുളത്തെ 25 -ഓളം പ്രവർത്തകൾ 3 ദിവസങ്ങളിലായി നവീകരിച്ച കുളത്തിന് 6 ലക്ഷ്യത്തോളം ലിറ്റർ സംഭരണ ശേഷി ഉണ്ട്. ഈ പ്രവൃത്തി പൂർത്തീകരിച്ചതിലൂടെ കോളനിയിലെ 36-ഓളം കുടുംബ അള്ളുടെ കുടിവെള്ള പ്രശ്നം പരിഹരിക്കാൻ സാധിച്ചു.

21. ചെച്തവാഹിനി

കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ ബളാൽ പഞ്ചായത്തിലുള്ള ചെച്തവാഹിനി എന്ന നീർ ചാലിന്റെ ശുചീകരണ പരിപാടി നടത്തി. ബഹു. ബളാൽ പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ. രാധാമൻ പരിപാടിയുടെ ഉദ്ദേശ്യാടം നിർവ്വഹിച്ചു. വൈസ് പ്രസിഡന്റ്, ശ്രീ. രജു കുടക്കയും, പരപ്പ് സ്റ്റോക്ക് പഞ്ചായത്ത് മെന്പർമാരായ ശ്രീമതി മിനി മാതൃക, ശ്രീ. പി.ജി. ദേവ് എന്നിവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു. ഇതിനു മുന്നോടിയായി വാർഡ് തലത്തിൽ ശുചിത്വ ബോധവൽക്കരണം നടത്തി. നീർച്ചാലുകളുടെ സംരക്ഷണത്തിനുവേണ്ടി പഞ്ചായത്തിലെ മുഴുവൻ കുടുംബാംഗങ്ങളെല്ലാം കുടുംബഗ്രാമി പ്രവർത്തകൾ മുവേന അതിന്റെ ഉറവിട സംരക്ഷണവും നടത്തിപ്പിനേക്കുറിച്ചും മാലിന്യ നികേഷപത്രങ്ങളിൽ ബോധവൽക്കരണ കൂടാണിൽ 262 പേര് പങ്കെടുത്തു. ശ്രാമസഭ വഴിയും കുടുംബഗ്രാമി വഴിയും പ്രചാരണ പരിപാടികളും വിളംബര ശേഖാഷയാത്രകളും നടത്തി. 1.5 കി. മീറ്റർ പുഴ നടത്തവു 1.5 കി.മീറ്റർ ശുചീകരണവും നടത്തി. കുഷിഭവരണ പങ്കാളിത്തത്തിനോടൊപ്പം 114 പേരുടെ സഹായം ലഭിച്ചു. ഭാവി പ്രവർത്തനമായി നീർച്ചാലുകളിൽ മഴക്കാല പുർവ്വ ശുചീകരണം മാർച്ച്-ഏപ്രിൽ മാസങ്ങളിൽ നടത്താൻ തീരുമാനിച്ചു. ഇതുകൂടാതെ പഞ്ചായത്ത് പരിധിയിലുള്ള പാടി എസ്.ടി. കോളനി കുളവും ഇതിന്റെ ഭാഗമായി നവീകരിച്ചു.

22. ദേലംപാടി ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത്

ദേലംപാടി ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ 2-ാം വാർഷികവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് 3 ജലസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റൊടുത്തു. കാട്ടികളെയിൽ എസ്.ടി. ഹാമിലിക്ക് കിണർ നിർമ്മിച്ചു. പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യാടണം അസി. സൈക്രട്ടി നിർവ്വഹിച്ചു. 8 പേര് പങ്കെടുത്തു. അധുർ പെരിയടുക്കയിൽ മഴക്കുഴി നിർമ്മാണം ആശാ വർക്കർ നിർവ്വഹിച്ചു. 18 പേര് പങ്കെടുത്തു. മൺകയ്യാലു ബള്ളവന്നടക്കയിൽ പ്രവർത്ത നോദ്ദേശാടണം വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പ് വൈസ് ചെയർമാൻ നിർവ്വഹിച്ചു. 12 പേര് പങ്കെടുത്തു.

23. കൊട്ടംകുഴി കൂളി

കാറഡുക്ക ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് ഹരിതക്കേരളം മിഷൻ രണ്ടാം വാർഷികത്തോടനുബന്ധിച്ച് പദ്ധതിയത്തിലെ പരിപാടിയുടെ ഉദ്ദേശ്യാടണം 13-ാം വാർഷിക കൊട്ടംകുഴിയിൽവച്ച് 12.12.2018 രാവിലെ 10 മണിക്ക് കാറഡുക്ക ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി അനന്തസുയ രേഖ നിർവ്വഹിച്ചു.

ഹരിതക്കേരളം മിഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ബോധവൽക്കരണ കൂസ് പദ്ധതിയത്ത് സൈക്രട്ടി ശ്രീ. ഗോപാല കെ. അവതരിപ്പിച്ചു. 200-ാളും പേര് പങ്കെടുത്ത പരിപാടിയിൽ ഒരു നാട്കനാകെ കുടിവെള്ളം തരുന്ന ശുഭജല സേംഗ്ലിംഗം കൊട്ടംകുഴിയിലെ വലിയ കൂളിവും പരിസരവും രഥര മണിക്കൂർ നേരത്തെ പ്രയത്കനം കൊണ്ട് ശുഭീകരിക്കുവാൻ സാധിച്ചു. പരിപാടിയിൽ പങ്കെടുത്തവർ ഹരിത കേരളം സംബന്ധമായി വീടുകളിലും സ്ഥാപനങ്ങളിലും പൊതു സ്ഥലങ്ങളിലും ഹരിത നിയമാവലി പാലിക്കുമെന്ന പ്രതി അത്യൈടടുത്തു.

24. നീളുകയം, മത്തങ്ങാനം, ഒരള തോടുകൾ

കാസറഗോഡ് ജില്ലയിലെ കള്ളാർ ശ്രാമപദ്ധതിയിലെ നീളുകയം, മത്തങ്ങാനം, ഒരള എന്നിവിടങ്ങളിലെ തോടുകൾ വൃത്തിയാക്കുന്ന പ്രവർത്തനം ശ്രാമപദ്ധതിയത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീമതി. ദ്രോസ്യാമ ജോസഫ് ഉദ്ദേശ്യാടണം ചെയ്തു. ഭരണസമിതി അംഗങ്ങളും 30-ാളും തൊഴിലാളികളും പ്രസ്തുത പ്രവൃത്തിയിൽ പങ്കെടുത്തു. ശുചീകരണ തോടൊപ്പം തടയണ നിർമ്മിക്കുകയും ചെയ്തു.